

ÉRTESÍTŐ

A

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT”-nak

az 1877. évben tartott

ORVOSI, TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSEIRŐL és NÉPSZERŰ
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEIRŐL.

A választmány megbízásából

HÖGYES ENDRE

titkár.

KOLOZSVÁRTT.,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓSNÁL

1877.

Acad

540. c

740c

64 60 1 1/2 1/2 1/2 1/2

ÉRTESÍTŐ

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT"-nak

az 1877. évben tartott

ORVOSI, TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSEIRŐL és NÉPSZERŰ

TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEIRŐL.

A választmány megbízásából

HÓGYES ENDRE

titkár.

KOLOZSVÁRTT,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓSNÁL

1877.

ÉRTESÍTŐ

KÖLÖZSÉGI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

az 1877. évben tartott

ORVOSI TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSIRŐL ÉS NEPSZERŰ

TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTELYEIRŐL

A közlemény megadásáról

HÖGYES ENDRÉ

ELIÉRT

KÖLÖZSÉGI

NYOMATOTT K. P. H. K. I. R. A. L. I. A. S. T. A. R. S. U. L. A. T. A. N. A. L.

1877.

A TÁRSULAT RÖVID TÖRTÉNETE 1877-BEN.

A társulat működésének második évében tartott egy rendes közgyűlést, hét természettudományi estélyt, hét rendes és egy rendkívüli orvosi szak-, hét természettudományi szak- és három választmányi ülést. Az előadott értekezések és felolvasások száma tizenhét szerzőtől harminczegy. A rendkívüli orvosi szakülésen a „Budapesti Orvosi kör“ javaslata vitattatott meg az „Orvosi kamarák“ tárgyában.

A társulat ez üléseiről összesen huszonhárom „Értesítő“ adott. Megemlítendő még, hogy a társulat lépéseket tett az iránt, hogy „Értesítő“-it jövőre bővebb tartalommal lássa el, tulajdonképen hogy azt folyóirattá változtassa át. Miután azonban a társulat vagyona e folyóirat kiállítására fedezetül nem elegendő, felszólította a sok tekintetben hason irányban működő „Erdélyi Muzeum egyesület“-et e folyóiratnak közösen való kiállítására. Nevezett egyesület válaszmánya erre a két egyesület fusióját hozta javaslatba, melynek mi módon létesülése felett a tanácskozások folyamatban vannak. E kilátásban levő fusió létrejöttével a Kolozsvári orvos-természettudományi társulat szellemi és az Erdélyi Muzeum-egyesület anyagi ereje egyesül és a sok tekintetben közös czél elérése közös erővel könnyebb lesz.

Kolozsvárt, 1877. december 25-én.

HÖGYES ENDRE

TITKÁR.

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat alapszabályai.

Első fejezet: Czim.

1. §. A társulat czíme: kolozsvári orvos-természettudományi társulat.

Második fejezet: Cél.

2. §. Célja: a) az orvosi és természettudományok mívelése és terjesztése.
b) az ügyfelek közötti összetartás erősítése és tovább fejlesztése.

Harmadik fejezet: Eszközök.

3. §. A társulat e célból:
a) időszakonként gyűléseket tart, melyeken a tagok észleleteiket, tanulmányait egymással közlik, s megvitatnak minden e szakma körben felmerülő nevezetesebb kérdést.
b) népszerű tudományos felolvasásokat rendez.
c) a gyűlések és felolvasások tárgyait hirlapilag kivonatossal közléstesz.
d) saját könyvtárt tart.

Negyedik fejezet: Tagok.

4. §. A tagok: a) rendesek, b) pártolók.
a) rendes tag minden magyarbani állampolgár lehet, ki az orvosi vagy természettudományokkal foglalkozik, avagy azok iránt érdeklődik.
b) Pártoló tagnak az nevezetik, ki a társulat alapját legalább 100 forinttal, e. ö. növeli, mely m. k. állampapírokban is fizethető.

Ötödik fejezet: Tagválasztás.

5. §. A ki rendes tag akar lenni, ebbeli szándékát vagy maga, vagy valamely általa felkért rendes tag a választmányának bármely időben bejelenti. Az így ajánlottakról a tiszti kar a választmányi gyűlésen jelentést tesz, hol a megválasztás szavazattöbbséggel esik meg. Pártoló tagok a választmány valamely tagjánál bármely időben bejelentethetik, megválasztásuk azonban csak a közgyűlésen és pedig a választmány véleményes jelentése alapján történhetik meg.

Hatodik fejezet: A tagok jogai.

6. §. A tagok a társulat közgyűlésein és tudományos összejövetelein megjelenhetnek, felolvasásokat, értekezéseket tarthatnak. A közgyűléseken szavazhatnak. A szakgyűlésekre és népszerű tudományos felolvasásokra vendégeket bevezethetnek.

Hetedik fejezet: A tagok kötelességei.

7. §. Beírási díj 2 ft. A rendes tag, ha helybeli, a társulat pénztárába 3, ha vidéki 2 forintot fizet. A tagdíj az év első negyedében a pénztárnoknál fizetendő. Az évi tagdíjnak megfelelő tökélet is lehet letenni; kolozsváriaknak 50 forintot, vidékieknek 35 forintot középpénzben.

8. §. Ki a társulat tagjai közül bármely okból ki akar lépni, ebbeli szándékát a társulat tiszti karánál jó előre be kell jelentenie.

Nyolcadik fejezet: Tisztviselők.

9. §. A társulat minden második évben választ egy elnököt, egy titkárt, egy pénztárost.

Minden évben két szakelnököt, (10. §.) két szakjegyzőt és hat választmányi tagot (hármat az orvosi és hármat a természettudományi szakból.) Ezek összesen képezik a választmányt, mely az ügyeket a különböző üléseken vezeti.

Kilencedik fejezet: Gyűlések.

A társulat gyűlései háromfélék: a) szakgyűlések, b) választmányi és c) közgyűlések.

10. §. A szakgyűlések tisztán tudományos összejövetelei a társulatnak. Kétfélék: a) orvosi és b) természettudományi szakgyűlések, melyeken a szakelnökök vezetik a tárgyalást és a szakjegyzők vizsik a jegyzőkönyvet a gyűlés folyamáról. Tartásuk időrendjét minden évben az első közgyűlés határozza meg, az egyes gyűlések tartásáról a tagok hirlapilag tudósíttatnak. Minden belépő tag nyilatkozik: melyik szakosztálynak kíván résztvevő tagja lenni.

11. §. Választmányi gyűlést a társulat három hónapokint, szükség esetében azonban többször is tart. Tárgya: a társulat belügyeinek rendezése. Hogy a határozat érvényes legyen, egy elnökön kívül legalább 5 tagnak kell jelen lenni a választmányból. A választmány, mint közvetlenül igazgató és végrehajtó testület, saját körében határozhat ugyan, de minden intézkedéseit a közgyűlésnek felelős. A választmány időszakonként bizottságilag megvizsgálja a pénztárt.

12. §. Közgyűlést a társulat évenként egyszer az év elején tart, melyre a tagok hirlapi hirdetések által hivatnak meg. Ezeken a társulat tisztviselői tesznek jelentést a társulat múlt évi szellemi működéséről, gyarapodásáról és pénzállásáról. Pártoló tagok csak itt választhatók. Az év közben megválasztott rendes tagok a közgyűlésen bejelentendők; a megválasztásra ajánlatba hozott, de a választmány által meg nem választott tagjelöltek netáni felfolyamodását a közgyűlés intézi el. Résztvevni, valamint a társulati szavazatra vonatkozó javaslatokkal fellépni minden tagnak joga van.

A közgyűlés érvényes határozatára általános szótöbbség és legalább 10 tag jelenléte szükséges.

Sürgős és fontos ügyekben rendkívüli közgyűlés tartható 15 tag által aláírt indokolt kérvény alapján szintén hívható össze közgyűlés.

A közgyűlés tartásának ideje az illető politikai hatóságnál, mely az egyet felett a kormány felügyeleti jogát általában, a közgyűlésen pedig egy kiküldendő hatósági biztos által gyakorolja: jó előre bejelendő. Mindenféle gyűlés székhelye: Kolozsvár.

Tizedik fejezet: Tisztviselők teendői.

13. §. Az elnök képviseli a társulatot a hatóságok vagy valamely harmadik személy irányában. A köz- és választmányi gyűléseken elnököl, összehívja a választmányi ülést, tarthat rendkívüli közgyűlést. Az évi rendes közgyűléseken jelentést tesz a társulat működéséről általában. Egyenlő szavazatoknál döntő szava van. A választmány határozatainak fogantatására felvigyáz. Utalványozza a választmány által jóváhagyott költségeket.

14. §. A szakelnökök helyettesei az elnöknek mindenben. Ezenkívül a szakgyűléseknek vezetői. Gondoskodnak a szakgyűlések tárgyairól. Az elnök helyettesítését felváltva eszközlik.

15. §. A titkár viszi a levelezést, vezeti a köz- és választmányi gyűlések jegyzőkönyveit, gondoskodik a népszerű tudományos estélyek tárgyairól. A gyűlések tartásáról hirlapilag tudósítja a közönséget. A szakgyűlések és népszerű tudományos estélyek tárgyairól a hozzá beérkezett szakjegyzőkönyvek és az előadó által beszereltetett kivonatokat alapján saját útnan röviden értesíti a közönséget. Nyilván tartja a tagok évenkénti létszámát.

16. §. Szakjegyzők teendői az előadók által beadott kivonatokat alapján a szakgyűlésekről jegyzőkönyvet vezetni, azoknak adatait a titkár számára hirlapi közlés végett átszolgáltatni.

17. §. A pénztárnok felelősség mellett kezeli a társulat vagyonát, a pénzt és ezen kezeléshez szükséges irományokat. Pontos jegyzőkönyvet vezet a bevételről és kiadásról s ezekről jelentést tesz a választmányi és közgyűléseken; számadását a választmány felévenként átvizsgálhatja és az eredményről értesíti a közgyűlést. A pénztári kiadás az elnök és titkár aláírásával ellátott nyugtára történhetik.

Tizenegyedik fejezet: A tisztviselők választása.

18. §. A társulat tisztviselői: az elnök, a titkár, a pénztárnok a tisztújító közgyűlésen két évre általános szótöbbséggel és titkos szavazattal választatnak. Ha szótöbbség az első szavazásnál nincs, a második szavazás csak a két legtöbb szavazatot nyert között történik. A szakelnökök, szakjegyzők, három-három választmányi tag évről-évre az évi közgyűlésen választatnak, azon megjegyzéssel, hogy ezekre az illető szakosztályba beiratkozott tagok szavazhatnak. A választási módokat itt is a fennebbiek.

Tizenkettődik fejezet: Vagyon.

19. §. A társulati vagyon áll a rendes és pártolói tagdíjakból. A tagdíjakra az év január 1-vel kezdődik. Az örökítő és pártolói díjak takarékpénztárral kezeltenek és csak kamataik költhetők el.

Tizenharmadik fejezet: A társulat pecsétje.

20. §. A társulat következő köriratu pecsétet használ: „Kolozsvári orvos-természettudományi társulat 1875.”

Tizennegyedik fejezet: Peres ügyek.

21. §. A társulat viszonyából eredő peres ügyeket a választmány intézi el, melyek határozata ellen azonban a közgyűlés elé lehet fellebbezni.

Tizenötödik fejezet: Kizárás a társulattól.

22. §. Ha valaki az egyetbe felvett tagok közül az egyet morális tekintélyét magaviselete által sértene, az egyetből kizárható. A kizárás következő módon történik:

a) a kizárást kívánó indítvány legalább 15 tag által legyen aláírva;

b) szükséges, hogy a választmány legalább kétharmada az indítványnak közgyűléseni tárgyalását megszavazza;

c) az e célra külön hirdetett rendkívüli gyűlésen legalább 50 tag legyen jelen. Ha ennyi nem gyűl egybe, a gyűlés 8-ad napra újra egybehívandó, midőn azonban a jelenlevők határoznak. Mindkét esetben szükséges, hogy a jelenlevőknek kétharmada a kizárás mellett szavazzon.

Tizenhatodik fejezet: A társulat feloszlása.

23. §. Ha a társulatnak akármely okból meg kellene szűnie, vagyonának hová fordítását egy évnegyeddel előre összehívott közgyűlésen a jelenlevők határozzák el, kétharmaduk beleegyezésével. E határozat azonban kivétel előtt felsőbb jóváhagyás elébe terjesztendő.

24. §. Ha a társulat az alapszabályokban megállapított hatáskörét túllépne, a belügyminiszteriumnak joga van a társulatot feloszlítani.

Dr. Abt Antal s. k. elnök.

Látta a magyar királyi belügyminiszter. Budapest, 1875. évi október hó 11-én.

Högyes Endre, s. k. jegyző.

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat orvosi szakosztályának házi szabályi.

1.

Minden szakülés első tárgyát a megelőző ülés jegyzőkönyvének felolvasása képezi hitelesítési célból s ez tárgyalás alá csak hitelessége tekintetében jöhet.

Az értekezést vagy felolvasást tartani ohajó tagok annak tárgyát 8 nappal előbb a szakelnöknél jelentsek be.

A napirendet a szakelnök állapítja meg a bejelentés sora szerint és azt a társulat titkárával közli.

2.

A szakülés tárgyai és helyisége néhány nappal előbb a társulat titkára által a helybeli lapokban közétetnek. A napi rend szigorúan megtartandó.

3.

A napirendre tűzött értekezések, felolvasások és bemutatások előtt csupán a kóresetek bemutatása bir elsőséggel, mit előre nem szükséges bejelenteni; e bemutatások és azok ismertetésének azonban lehetőleg tömört rövidséggel kell körténniök s azok mindenike legfeljebb 10 percet vehet igénybe.

Vitatkozásnak a napirenden ki nem tűzött tárgyak felett nincs helye. Ha ily eszmecsere e tárgy fontossága miatt, vagy valamely tag nyilvánított ohajtása folytán kívánatosnak látszanék, ez indítványul szolgál s a legközelebbi szakülés napi rendjére lesz kitűzendő.

4.

A bár napirendre kitűzött, de hosszabb időt, egyenkénti megtekintést vagy vizsgálatot igénylő kóreseteknek, készítményeknek stb. bemutatása csak általánosságban mennyiben azt a tárgy ismertetése elkerülhenné teszi, történhetik magában az ülésteremben; míg a személyenkénti megtekintés és vizsgálat az érdeklettek által az egylet mellékhelyiségeiben az ülés folyamának megszakítása nélkül eszközöndő.

5.

A napirendről való eltérés a 3. §-ban említett körülményen kívül csak rendkívüli esetekben, 5 tag indítványára, a jelenlevők többségének határozatából történhetik.

6.

Minden értekező értekezésének rövid kivonatát, a tartott előadás vagy felolvasás után 2 nap alatt a szakjegyzőnek átszolgáltatja, hogy az a jegyzőkönyv és közlemények szerkesztésénél felhasználtassák.

7.

Minden előadás, felolvasás vagy bemutatás befejeztével a szakelnök bemutatja a jelenlevőket: nincs-e valakinek a mondottakra vonatkozólag megjegyzése?

A fejlődő vitatkozás általános parlamentáris szabályok szerint vezetendő.

A szólni akarók felállás által nyilváníttják ebbeli sándékukat, a szakjegyző által feljegyzettek s az elnök által feljegyeztetésük sora szerint hivatnak fel.

8.

A rendellenes közbeszólásokat, tárgyhoz nem tartozó kitéréseket vagy nélán előforduló személyeskedő kifejezéseket rendreutasítani a szakelnök tiszte, ki kétszeri megintés eredménytelensége esetén, az illető tárgyhoz tovább szólhatási jog elvételének és a gyűlés felüggesztésének jogával is bir.

9.

A nyilvánítt vélemények s általában a vitatkozás folyamának érdemlege jegyzőkönyvbe veendő.

10.

Az egylet jegyzőkönyveiben a tag nevéhez semmi cím nem csatoltatik.

11.

A vitatkozás, valamit az ülés bezárását, mennyiben a napirend kimerítve nem volna, az elnök csak a jelenlevők többségének beleegyezésével mondhatja ki.

12.

A szavazás egyszerűen felállás és ülvemaradás által történik.

13.

A szakosztály által tudományos kérdések megoldása végett kiküldött bizottságok jelentéseiket a rendes szaküléseken a szakosztálynak teszik s kifelé csak a szakelnökség útján közlekedhetnek.

A bizottsági jelentések közzététele a szakosztály jogai közé tartozik.

14.

A házi szabályok módosítása 10 tag indítványára az orvosi szakosztály meghallgatásával az orv. term. tud. társulat választmányi ülésében eszközölhető.

A KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT TAGJAINAK NÉVSORA 1877-ben.

TISZTVISÉLŐK:

Elnök: Abt Antal.

Titkár: Högyes Endre.

Pénztárnok: Székely Miklós.

Az orvosi szakosztályban:

Szakelnök: Genersich Antal.

Szakjegyző: Gyergyay Árpád.

Választmányi tagok: } Brandt József.
 } Géber Ede.
 } Nagy József.

A természettudományi szakosztályban:

Szakelnök: Entz Géza.

Szakjegyző: Parády Kálmán.

Választmányi tagok: } Gr. Eszterházy Kálmán.
 } Gamauf Vilmos.
 } Koch Antal.

RENDES TAGOK:

N é v		Szakosztály		N é v		Szakosztály	
		orvosi	term. tud.			orvosi	term. tud.
A) Helybeliek.							
	Dr. Abt Antal, egy. tanár		*	45	Dr. Herbach Ferencz,		*
	Ács Albert,		*		Dr. Hintz György, gyógyszer.		*
	Ajtai Albert,	*	*		Dr. Högyes Endre, egy. tanár	*	*
5	Dr. Ajtai Endre, egy. tan. s.	*	*		Huttlesz Károlyné,	*	*
	Dr. Ajtai Sándor, egy. tanár	*	*	50	Incze Kálmán, megy. mérnök	*	*
	Árkosy Gyula	*	*		Jucho Ferencz, gyógyszer.	*	*
	Dr. Bakonyi József, kórh. igazg.	*	*		Jusztai Károly, főgym. tanár	*	*
	Dr. Bartha János, v. alorvos	*	*		Keresztesi Lajos, t. j.	*	*
	Dr. Bartók István, tanár	*	*		Kethely József, tanfelügyelő	*	*
10	Benczédi Gergely, főt. tanár	*	*		Z. Knöpfler Károly, b. tanácsos	*	*
	Benedek Áron, kép. tanár	*	*	55	Dr. Koch Antal, egy. tanár	*	*
	Dr. Berde Áron, egy. tanár	*	*		Koch Ferencz, t. j.	*	*
	Berényi János, tj.	*	*		Dr. Kósa R. János, k. orvos	*	*
	Dr. Berks Lajos, ezredorvos	*	*		Dr. Kóta József, egy. tan. s.	*	*
15	K. Biasini Domokos	*	*		Dr. Kress Otto, törzsorvos	*	*
	Bokros Elek, orsz. képviselő	*	*	60	Dr. Machik Béla, egy. tanár	*	*
	Dr. Brandt József, egy. tanár	*	*		Dr. Maizner Béla, egy. tanár	*	*
	Cseh Lajos, b. tanácsos	*	*		Maksay Zsigmond,	*	*
	Dadai Jenő, t. j.	*	*		Dr. Martin Lajos, egy. tanár	*	*
20	Dalik Adolf, t. j.	*	*		Mihály László, v. alorvos	*	*
	Dániel Joachim, főgym. tanár	*	*	65	Mika Károly, t. j.	*	*
	Debreczeni József, főt. tanár	*	*		Dr. Mina János, egy. tanár	*	*
	Demeter Kálmán,	*	*		Dr. Mosel Antal, b. tanácsos	*	*
	Dr. Dezső Béla, egy. tan. s.	*	*		Dr. Nagy Albert, h. ezredorvos	*	*
25	Egyed Mózes, egy. tan. s.	*	*		Dr. Nagy József, m. főorvos	*	*
	Dr. Éltes Károly, kanonok	*	*	70	Dr. Ossikoszky József, egy. tanár	*	*
	Dr. Entz Géza, egy. tanár	*	*		Páll Sándor, főtanfel.	*	*
	Gr. Eszterházy Kálmán, főispán	*	*		K. Papp Miklós	*	*
	Farnos Elek, kat. hiv.	*	*		Papp Mózes	*	*
30	Ferencz József, unit. püspök	*	*		Parádi Kálmán	*	*
	Gamauf Vilmos, g. int. tanár	*	*	75	Pivár Ignác, kegy. tanár	*	*
	Gaizer Antal, ny. főmérnök	*	*		Reinisch Ágoston, ny. b. tanácsos	*	*
	Dr. Gajzágó Joachim, honv. ezr. orvost.	*	*		Dr. Réthy Mór, egyet. tanár	*	*
	Farczady József,	*	*		Dr. Salamon József,	*	*
35	Dr. Gálffy Endre,	*	*		Dr. Salzbauer János, kr. tanár	*	*
	Gál Sándor, tanító	*	*	80	Schilling Kálmán, v. hiv.	*	*
	Gázi József, kép. tanár	*	*		Dr. Schmidt-Ágoston, egy. m. tm.	*	*
	Dr. Géber Ede, egy. tanár	*	*		Dr. Sigmund József, egy. t. s.	*	*
	Dr. Genersich Antal, egy. tanár	*	*		Simon Elek, polgármester	*	*
40	Dr. Góth Manó,	*	*		Spindler Péter	*	*
	Dr. Gyergyay Árpád, vasuti orvos	*	*	85	Dr. Stand Kálmán	*	*
	Hajós Béla, főgy. tanár	*	*		Szabó Lázár	*	*
	Hadich Richard,	*	*		Szabó Sámuel, főt. tanár	*	*
	Hankó Vilmos	*	*		Dr. Szaniszló Albert, g. int. tanár	*	*

N é v.		Szakosztály		N é v.		Szakosztály	
		orvosi	term. tud.			orvosi	term. tud.
90	Szász Béla, egy. tanár	*	*	100	Unger Géza, egy. tan. s.	*	*
	Szász Domokos	*	*		Vályi Gyula, főgy. tanár	*	*
	Székely János, főmérnök	*	*		Várady Károly, polg. igazgató	*	*
	Széky Miklós, gyógyszer.	*	*		Várady Mór, főg. igazgató	*	*
	Szenkovics Márton	*	*		Verev Vilmos	*	*
Dr.	Szilágyi Ete, egyet. tanár	*	*		Walentini Adolf, gyógyszerész	*	*
95	Dr. Szombathelyi Gusztáv, v. főorvos	*	*	105	Werlein Ernő, táv. igazgató	*	*
	Szentgyörgyi József	*	*		Wolff János, gyógyszerész	*	*
	Szathmáry Ákos	*	*		Rácz Jenő	*	*
	Tomcsik József, egy. tan. s.	*	*		Tömösváry Ödon	*	*
Dr.	Török Aurél, egyet. tanár	*	*		Vöröss Sándor, g. int. igazgató	*	*
	Tüske Ferencz, cs. k. ezr. orvos.	*	*				

N é v.		Lakhely	Szakosztály		N é v.		Lakhely	Szakosztály	
			orvo- si	term. tud.				orvo- si	term. tud.
B) Vidékiek.									
Dr.	Antal Géza, egyet. m. tanár	Budapest	*			Kókán János, kir. geolog.	Budapest		
	Avéd Jakab	Gyulafejevár		*		Markgraf Vilmos	Rahó	*	*
Dr.	Balogh Kálmán, egyet. tanár	Budapest	*		20	Dr. Purjesz Zsigmond, egy m. tanár	N.-Szeben	*	*
	Biró Béla, főgymn. tanár	Gyulafejevár		*		Dr. Rednik József, gy. orvos	Budapest	*	*
5	Dr. Boér Jenő, vasuti orvos	Tóvis	*			Dr. Reich Albert	Ó-Sáncz	*	*
	Borosnyay Daniel, ügyvéd	B.-Hunyad		*		Roediger Lajos, gym. tanár	Makó		*
	Buták István, törvényszéki írnok	Erzsébetváros		*	25	Sándor Gergely	Deésfalva		*
Dr.	Dulácska Géza	Budapest	*			Szemerjay Károly, t. j.	Zabola		*
	Faragó János	M. Zah M Szakál		*		Török Sándor, s. pap	Oklánd Ujfalu	*	*
10	Félegyházy Antal, főgymn. tan.	Sz.-Udvarhely		*		Dr. Veress Lajos, cs. k. főorvos	Bécs	*	
	Ferenczy István	N.-Szeben		*		Wagner Alajos, főgymn. tanár	Besztérczabánya		*
	Göncz Károly, tanító	Sz.-Keresztur		*		Dr. Winkler Frigyes	Mócs	*	*
	Knapp József	Bécs		*	80	Szell Lajos, a közeg. lap szerk.	Budapest	*	*
Dr. Z.	Knöpfler Vilmos, képviselő	Budapest		*		Dr. Szöllösy Máté, m. főorvos	Ditró	*	*
15	Z. Knöpfler Gyula	Solmech		*		Rohonczy Zsigmond, gyógyszer.	Mócs		*
						Schilling Otto, ügyvéd	Czege		*
						Gagyí Samu, iskolai igazgató	Bánfi-Hunyad		*

A KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZET TUDOMÁNYI TÁRSULAT PÉNZTÁRÁNAK ÁLLÁSA 1877. ÉV VÉGÉN.

Bevétel;		frt	kr	Kiadás:		frt	kr
1876. évről pénztári maradék		336	20	Nyugták szerint, az elnök s titkár utalványozására, szolgálk, nyomtatványok, falragaszok stb.		177	62
83 Helybeli tagtól à 3 frt		249	—	Levonván 646 frt 10 kr bevételből a kiadást pénztári maradék		468	48*
20 Vidéki tagtól à 2 frt		40	—				
10 Beiratási díj à 2 frt		20	—				
9 Utánvétel többlet		—	—				
Öszves bevétel		646	10				

* Ez összegből még levonandó a f. é. Értesítők, czimszalagok, szétküldések díjja mintegy 250 frt értékben.

a pénztárnok.

Széky Miklós,
e. pénztárnok.

A TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEKEN ÉS A SZAKÜLÉSEKEN TARTOTT ELŐADÁSOK.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEK:

- I. **Entz Géza:** A szigetépítő virágállatokról.
- II. **Török Aurél:** Az emberi szervezet munkaképességéről.
- III. **Koch Antal:** A kősziklák virágairól.
- IV. **Martin Lajos:** A csillagászat újabbkori haladásáról (egy ábrával).
- V. **Parádi Kálmán:** A burgonya leghatalmasabb két ellenségéről korunkban (Colarádó bogár és burgonya penész). Egy színes könyomattal.
- VI. **Abt Antal:** Az erély átalakulásairól a villamos láncban.
- VII. **Koch Antal:** Erdélynek a műiparban értékesíthető ásványairól és kőzeteiről.

ORVOSI SZAKÜLÉSEK:

- I. **Géber Ede:** Beteg bemutatás (Roseola küteg esete huzamosabb láz, sárgaság és heveny Brighth kórral kapcsolatban).
- II. **Brandt József:** Idegen testek a szervezetben.
- III. **Szombathelyi Gusztáv:** Kolozsvár sz. k. város egészségügyi állapotáról 1876-ban.
- IV. **Mina János:** Agyhólyagféreg érdekes esete szarvasmarhánál.
- V. **Högyes Endre:** A gelsemium sempervirens hatásáról.
- VI. **Gyergyai Árpád:** Beteg bemutatás (Kemény szájpád szerzett átfuródásának műtött és gyógyult esete).
- VII. **Genersich Antal:** Kórbonczatani készítmény bemutatása. (Cholesteatommal járó belfüllobolytán beállott vagus pneumonia).
- VIII. **Géber Ede:** Beteg bemutatás. (Erythema exudativum multiforme. E. nodosum. Herpes iris és circinnatus).
- IX. **Gyergyai Árpád:** A sebkezelésről.
- X. **Högyes Endre:** Némely gáznemű anyag hatásáról a légző mozgások fuladás alatti lefolyására.
- XI. **Genersich Antal:** Kórbontani készítmények bemutatása (tüdő úter tömeges bedugulása — Tömlős nyirk edénydag).
- XII. **Góth Manó:** Beteg bemutatás. A magzat korai elhalásáról.
- XIII. **Högyes Endre:** Adatok a paprika (Capsicum annuum) élettani hatásához.
- XIV. **Török Aurél:** Az élő állományról.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSEK:

1. **Abt Antal:** A Nőé-féle és a Fure et Clamond-féle hő villanyos oszlopokról (1—2 ábra).
2. **Dezső Béla:** A Darwin-féle visszaesés tételéről alkalmazva a rovarok korállapotaira.
3. **Réthy Mór:** A hő és villanyosság mozgásáról a rudakban és réteges közegekben.
4. **Koch Antal:** Toroczkó vidékének földtani szerkezetéről (Dr. Pávay (Kókán János kivonata nyomán) Herepey Károly, Tsermák és Dr. Herbach Ferencz vizsgálatai szerint).
5. **Szathmáry Ákos:** A hang gyorsaságának meghatározásáról a coincidenciák elve szerint.
6. **Dezső Béla:** Apró állattani közlemények.
7. **Egyed Mózes:** Adatok a fluorescentiához.
8. **Dezső Béla:** A rovarok vérkeringési rendszere és vérkeringése.
9. **Kókán János:** Toroczkó vidékének kohászata.

EZEKEN KIVÜL TARTATOTT:

- a. **Egy közgyűlés.** Abt Antal megnyitó beszédével, Högyes Endre titkári, Székely Miklós pénztárnoki és Gamauf Vilmos s Parádi Kálmán pénztárvizsgáló-bizottság jelentésével és az 1877-re megejtett szaktisztikai választásával.
- b. **Egy orvosi rendkívüli szakülés** Ajtai Sándor jelentéstételével a budapesti orvosi kör javaslatairól az "Orvosi kamarák" felállítására tárgyában.
- c. **Három választmányi ülés,** melyen a társulat folyó ügyei intéztettek el.

É R T E S Í T Ő

a

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT“

1877 jan. 21-ki közgyűléséről.

A választmány megbízásából összeállítja: HÖGYES ENDRE, titkár.

Az elnök a közgyűlést a következő rövid beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt közgyűlés! Alig folyt le egy év társulatunk életében, már is azon kedvező helyzetben vagyunk, annak eddigi mozzanataiban a társulat jövője iránt megnyugtató jeleket látni. Igaz ugyan, hogy egy év egy társulat életében vajmi kevés idő, de mint-hogy a lefolyt év társulatunk fennállásának első éve, már ez az egy is kiváló jelentőséggel bír társulatunkra nézve. Végig tekintve társulatunk fejlődésének nevezetesebb fázisain, örömmel és nem csekély meglepődéssel állíthatjuk, hogy társulatunk anyagi és szellemi erőben folytonosan gyarapodik. Tagjainak száma egy év alatt majdnem 150-re növekedett, és a szellemi élet fentartására is új meg új munkaerő vállalkozik, miáltal azon kedvező helyzetbe jutottunk, hogy a természettudományi estélyeken előadandó tárgyakat a természettudományok minden ágából üdítő választékos-sággal szemelhetjük ki. Ha a kedvező jelenségekhez hozzávesszük még azon fokozódott érdekeltséget, melylyel Kolozsvár városának művelt közönsége estélyeinket látogatja, úgy többé kétséget nem szenvedhet az, hogy a kolozsvári orvos-természettudományi társulat alakítása szükséges volt, hogy városunk nagyszámu intelligenciája ismerve a természettudományok mai hatalmát és azon versenyt, melyre a kulturállamokkal e téren is lépni akarunk, annak szükségét érezte, és hogy ennél fogva reményünk nem alaptalan, miszerint társulatunk mind a két feladatát teljesíteni fogja, u. m. a természettudományokat népszerű tudományos előadások által tágabb körökben terjeszteni, másod ízben az orvos- és természettudományi szakokat külön szakülésben művelni és előbbre vinni.

És most legyen szabad azon szerény munkásoknak, kik társulatunkban a szellemi életet fentartották, a társulat nevében ez ünnepélyes alkalommal köszönetet mondani s további támogatásukat a társulat javára kikérni, és e kérést egyúttal a társulat minden egyes tagjához intézni. Éljen és virágozzék a baza javára és dísze a kolozsvári orvos-természettudományi társulat.

Van szerencsém ezennel a második közgyűlést megnyitottnak nyilvánítani.

Erre következett a tiszti jelentések felolvasása és pedig

Titkári jelentés.

Högyes Endrétől.

Tisztelt közgyűlés!

Mielőtt a kolozsvári orvos-természettudományi társulat 1876-dik évi működésének vázolásába bocsátkoznám, legyen szabad e jelentésben — mint társulatunk legelső titkári jelentésében — néhány vonásban előre bocsátanom együletünk keletkezésének, megalakulásának rövid történetét is, hogy egész képet nyerjünk eddigi létezésünkről.

A kolozsvári m. k. tud. egyetem orvos kari tanártestületének 1875-dik év áprilisi valamelyik ülésén indult el egy aláíró iv a következő sorokkal: „Azok, kik itt Kolozsvárt egy az orvos- és természettudományokat mívelő és terjesztő egyesületet akarnak alkotni, legyenek szivesek ez ivre nevöket sajátkezüleg feljegyezni.“ Az iv, melyet a jelenlevők mind aláírtak, azután szétküldetett a tanárok, orvosok, gyógyszerészek között s rajta rövid időn mintegy hatvanhat aláíró gyűlt össze. Ez első aláírók alkották meg a társulatot 1875 év június és július havaiban tartott szervezkedő üléseikben.

A társulat megalkotásánál azon czél lebegett szem előtt, hogy azon élénk és örövendetes mozgalomba, mely hazánkban néhány év óta az orvos- és természettudományok művelése, megkedveltetése és elterjesztése körül megindult, egy önálló működő góccá egyesítve belevonassék városunknak s ez országrésznek orvos- és természettudományi szak és műkedvelő intelligenciája is. Ifjú tudomány egyetemünk s egyéb intézeteink dolgozóiban a bennök folyó szakadatlan tanításban, a megindulni kezdő önálló tudományos kutatásokban kétségen kívül meg van ugyan vetve egyébként is a mozgalomnak alapja; azonban ez intézmények szervezőtűknél, szorosan körülírott teendőiknél s bizonyos zárkózottságuknál fogva a tudományos ismereteknek különösen társadalmi uton való elterjesztése és megkedveltetésében nem működhetnek olyan sikeresen, mint a könnyebb szerkezetű egyletek, melyeknek működésében s az általok adott előnyök élvezésében majdnem minden korlát nélkül szabad a részvétel; a melyekben nagyobb a nyilvánosság, a tudományos működés folytonos localis evidenciában van s így extensivább a példaadás hatása úgy az önálló tudományos működésre, mint a tudományos ismeretek elsajátítására, valamint annak elterjesztésére; a melynek keretében szabadon emelkedhetnek ki minden külségség nélkül, tehetségeik szerint, tisztán önnerejükön, addig ismeretlen erők, (tekintet nélkül arra, hogy a szokás által megállapított chablonszerű szakfokozatok bizonyos lépcsőjét elérték-e vagy sem) és járulhatnak közre a közértelem ilyen irányu fejlesztésében.

A könnyedébb, — ha szabad úgy kifejezni — demokratikus szerkezetű társulatok hatásának fényes példájául szolgálhatott a fővárosi hasonnemű társulat, mely utóbbi években oly élénk lendületet adott hazánkban a természettudományi ismeretek megkedveltetésének; értem a budapesti k. természettudományi társulatot, mely szakülései és természettudományi estélyeivel központjává vált a tudománymívelő szakembereknek és a tudománykedvelő közönségnek.

A mi viszonyaink között czélszerűnek mutatkozott azonban bevonni a körbe az orvosi tudományokat is. Ma már alig van valaki, aki nem tudná, hogy az orvostudomány természettudomány, mely csak abban különbözik a többiétől, hogy sokkal bonyolódottabb természettűnnekel foglalkozik, mint többi társai, mely tudomány ismereteinek művelése és elterjesztése a közértelem fejlesztésére épen úgy — talán mert épen magával az emberrel foglalkozik még inkább — befolyhat, mint amazok.

Igy jöttek létre orvosi és természettudományi szaküléseink és természettudományi estélyeink.

Orvosi szaküléseink azért, hogy orvosi tudományokkal foglalkozó szakterőinknek, valamint tudománykedvelő gyakorló orvosainknak legyen alkalmas közegök, a hol észleleteiket, tapasztalataikat egymással könnyen közölhessék, azok felett eszméiket kicserélhessék s működésöknek nyilvánossága által ifjabb törekvő erőkre példaadólag, buzdítólag hassanak, szóval, körünkben egy localis orvostudományos életet indítsanak meg.

Hasonló czélból lett alkotva a természettudományi szakosztály, melyet külön kellett választani az előbbtől azért, hogy a társulat azon tagjai, kik a természettudománynak nem orvostudományi ágával foglalkoznak — ne legyenek kénytelenek részt venni a rájuk nézve nehezebb orvosi szakülésekben is.

A természettudományi estélyeknek feladatuk leendett az, hogy az azokon tartandó egészen nyilvános előadások által közönségünk a természettudományi ismereteket megkedvelje és tudomására jöjjön annak, hogy azok nemcsak a mindennapi gyakorlati élet szükségleteire hasznosak, nemcsak az ország anyagi felvirágzásának alapkövei, hanem életető szellemi táplálékul is szolgálhatnak, melyek mélyebb tanulmányokban való elmerülés nélkül is oly szellemi élvezetet képesek nyújtani, mint akármely ága a szépművészeteknek, és hogy így lassanként belássa és átérezze azt, hogy a modern cultura alapját a természettudományok képezik. A természettudományi estélyeknek másik feladata leendett az, hogy azoknak, a kik szaktudományi kutatásokkal foglalkoznak, alkalmuk legyen szaktudományi ismereteiknek népszerű, közérthető tárgyalására, hogy megszokhassák az elvont ismereteket olyanokkal is közölni tudni, kik szakmaszerűleg nem foglalkoznak az ismereteknek azon ágával, a mely ügyességben a francia és angol szakemberek olyan elől állanak s a minek olyan végtelen hatása van a természettudományi ismereteknek azon országokban való elterjedésére, a mi oka annak kétségen kívül, hogy az angol és a francia közértelem természettudományi ismeretek tekintetében olyan elől áll, — mert bizonyára igaza volt 7—8 év előtt egy mély gondolkozású természettudományi írónak, midőn mondotta: „hogy a természettudományokat nálunk még nem kedvelik eléggé, annak nem egyedüli ugyan, de mindenesetre egyik főoka az, hogy a kik velők foglalkoznak, nem tudják eléggé megkedveltetni. Erre én a magam részéről azt felelném a magyar tudósnak: ne restelj a néptől, a közönségtől tanulni, s meglásd ő is fog téled tanulni; érintkezzél minél sürűbben vele, s az érintkezés mind a két fél javára fog szolgálni: az egyik eltanulja a jóízű beszédet, a másik megkedveli a jóízű tanulmányt.”

Mióta e szavak mondattak, sokban vál-

toztak a viszonyok. Tudományos életünk az ország szívében élénk lendületnek indult, úgy a szaktudományok önálló művelésére, mint a tudományos ismeretek elterjesztésére nézve. Hazai jól berendezett a kor színvonalán álló intézeteinkből oly önálló tudományos dolgozatok kerülnek ki, melyek a művelt külföldön is figyelmet keltenek. Természettudósaink népszerű előadásait, a természettudományi estélyeket a fővárosi művelt közönség minden árnyalata igen élénk érdeklődéssel látogatja. A természettudományi ismeretek hazaszerte elterjesztésére a természettudományi társulat kiadványai közlönye és könyvkiadó vállalata tesznek nagy szolgálatot. De a lendületnek indult tudományos élet mozgásának még csak kezdetén van. Hogy tetőpontjára hazaszerte egyetemesen eljuthasson, a lendítő erőt fokozni kell; mert a mozgalom csak a központban, a czélszerűen csoportosított munkakerők góczában olyan élénk, elevenége a központon kívül a távolság szerint csökken. Új mozgalmi központok, új meg új önálló fényforrások kellenek azért, melyekből a tudományos ismereteknek új hullámgyűrűzetei keljenek és terjedjenek szét a társadalom szellemi fejlődése víztükrének felületén. Csak ha ily önálló központok és minél nagyobb arányokban keletkezhetnek, jöhet kellő lendületbe az ország ily irányu közértelmének egyetemes fejlődése.

Kolozsvárt tudomány egyetemünk felállításával az értelmi fejlődésnek egy ily önálló fényforrása gyuladt ki. A természettudományok különböző ágainak szakművelésére intézeteink vannak, melyek a vezető tanárban, segédeiben, a tanuló ifjúságban állandó forrásait képezik az önálló tudományos kutatásoknak. Gazdasági intézetünkben, közép-tanodáinkban a természettudományok egyik más ágát képviselő szakérők léteznek. Bőven meg van tehát az erőkészlet arra, hogy a természettudományi ismeretek minél szélesebb körben való elterjesztésére nálunk is közbe lehessen járulni, csak a könnyed szerkezetű működő közeg, a működésképes erők szerencsés egyesítése hiányzott, mely remélhető lehet, hogy társulatunk szerkezetében, az első alakítók által kidolgozott szabályok szerint meg van nyerve.

Ily szempontokból kiindulva lettek megalkotva társulatunk alapszabályai, melyek megerősítésének eszközlése a szervezkedő ülésekből kiküldött bizottságra bízott, a mely vezette azután a végleges megalakulás egyéb teendőit is. Az alapszabályok megerősítése után felhívást intézett a városi és különösen az erdélyi részek nagy közönségéhez, melyben azt a társulatba lépésre szólította fel, melynek eredménye az lett, hogy a szétküldött aláíró iven 1875. év december végére mintegy 120 tag gyűlt össze. E

120 aláíró alakította meg azután véglegesen a társulatot és állította össze tisztviselői karát az 1876. év január 8-án tartott közgyűlésén.

Legyen szabad mostan ezen első évi működésének vázolásába bocsátkoznom.

Társulatunk az elmúlt 1876-diki évben összesen 27 ülést tartott, és pedig egy rendes és egy rendkívüli közgyűlést, 5 választmányi ülést, 6 természettudományi estélyt, 7 orvosi és 7 természettudományi szakülést.

Az 1876. évi januáriusi rendes közgyűlésén a tisztviselői kar alakított meg. Egy orvosszakosztályi választmányi tag dr. Békky Ferencz lemondása folytán egy új választmányi tag megválasztása végett márcz. 17-én rendkívüli közgyűlés hívott össze, melyen a kilépett választmányi tag helyett dr. Berks Lajos választott meg.

Társulatunk igazgató közege, a választmány, összesen öt ülést tartott, melyeken intéztettek és hozattak mozgásba egyeletünk folyamatban levő ügyei; — melyek felől a legfontosabbakra vonatkozólag a következőkben lesz szerencsém a t. közgyűlésnek jelentést tenni.

Mindenekelőtt előterjesztem az előadásainkra történt megállapodásokat. Az előadások minőségére nézve alapszabályaink szelleméhez képest az határozatott, hogy háromféle előadás tartassék, nevezetesen orvosi szakelőadás, természettudományi szakelőadás és természettudományi estély, mely utóbbin tisztán népszerű irányu előadások legyenek. Az előadások számára és tartási idejére vonatkozólag határozatba jött, hogy január, február, márczius, április, október, november és december hónapokban tartassanak, még pedig minden hónap első szombatján a természettudományi estély, a második és harmadik hét péntekjén az orvosi, illetőleg természettudományi szakülések.

Határozatba ment továbbá, miszerint a természettudományi estélyekről, az orvosi és természettudományi szakülésekről a helybeli lapokban szabályszerűen megjelenő tudósítások a társulat tagjai számára, mint külön lenyomat „Értesítő” cím alatt megküldessenek, mely értesítők az év folyamán át összegyűjtve minden tag számára átnézetet adhatnak a társulat szellemi működéséről, másfelől kiindulási pontjául szolgálhatnak egy netalán később kiadandó társulati közlönynek. E határozat életbe is lépett, a mennyiben K. Papp Miklós tagtársunknak, a „Magyar Polgár” szerkesztőjének előzékeny szívesége folytán lehetővé vált, hogy az „Értesítő”-k oly áron lettek kiállítva, melyet társulatunk kezdetleges pénztára is megbirhatott.

A választmányi üléseken előfordult egyéb apró társulati folyó ügyekre nézve nem szük-

séges jelentést tennem, csak azt említem fel, hogy a választmány a társulat pénztárát az alapszabályok értelmében időközönként megvizsgáltatta a vizsgálatról a legutolsó választmányi ülésből kiküldött bizottság a pénztárnoki jelentéssel kapcsolatban fogja megtenni előterjesztését.

Tagjainknak száma a lefolyt 1876-dik évben 148-ra emelkedett, kik közül — fájdalommal kell említenem — elvesztettünk egy hazafi és tudományos érdemeire kiváló tagot, id. gróf Teleki Domokost, ki még sirja szélén is érdeklődéssel volt, mint minden, úgy a társulatunk által városunkban és országrészünkben megindított szellemi mozgalom iránt is. Tagjaink száma így jelenleg 147, kik közül 127 helybeli, 20 pedig vidéki.

A szakgyűlések és természettudományi estélyek képezik társulatunk szellemi működésének kifejezését. Ezekre vonatkozólag van szerencsém a következőket jelenteni:

Hat természettudományi estélyen előadást tartottak a következő tagtársak:

I. Abt Antal: A méterrendszerről. — II. Koch Antal: Vázlatok Erdély földtani történelméből. — III. Entz Géza: Vizsontéldiek, együttlétkezők s élődnők az állatorszámban. — IV. Abt Antal: Amesterséges jégkészítésről. V. Koch Antal: A városunkban használatban levő főbb könnemekről. — VI. Tuba Lajos: (mint vendég) A vegytan fontosabb tételeiről. (Égés, víz, levegő.)

Hét orvosi szakülésen előterjesztést tettek a következő tagok:

1. Brandt József: Betegbemutató. (Térdali ütődag esete). — Szilágyi Ete: Betegbemutató. (Látaoldozás esete Passavant módszer szerint.) — Genersich Antal: a.) Kórbonctani készítmény (Gyógyult lövés a mellkason át, elhalt csontdarabok a tüdőbarlangban és csontátültetés a tüdő szövetébe.) b.) Bonctani készítmények fagyasztott hulláknál. (Sagittalis metszetek férfi hulla fején, nyakán, törzsén át.) — 2.) Mihály László: Betegbemutató. (Hasvizek, hasüri daganatok folytán.) Gyergyai Árpád: A sebszélek egyesítéséről egy Mathieu-féle huzalsodró. — Instrument ártordre le fil) bemutatásával. — Högyes Endre: A dithiocyansavas kali és aethyl élettani hatásáról. 3. Török Aurél: A szöveti elkülönzésekről ébrényi sejtek protoplasmájában. — Sigmond József: Bonctani készítmények bemutatása. (Átmetszetek fagyasztott térdizül eteken.) — Genersich Antal: Bonctani készítmények bemutatása fagyasztott hullákból. (Koszoru és haránt irányban tett metszetek.) — 4. Berks Lajos: Betegbemutató. (Sokszoros daganatok a bőr alatt.) Boér Jenő: Kórszettek: 1.) Nagyszámú kavicsnyelés. 2.) Carbolsavas chinin adagolás arc és fejbőr orbáncban. 3.) Sarcomatosus sze-

mölcs a nyelv közepén. 4.) Resectio a könyökön. — Szilágyi Ete: A látaoldozásról. — Genersich Antal: Kürtterhesség egy esete. 5. Stern János: Betegbemutató. (Általános kelevény). — Högyes Endre: A lélekzés mérésről (Spirometria) a Lowne-féle „transportable spirometer” bemutatásával. — Genersich Antal: Kétes eredetű ősrégi koponya. — 6. Géber Ede: Betegbemutató. (Tüsző és fagyumirigy a makkon.) — Török Aurél: Adatok a sejtmag típus alakjához. — 7. Bartha János: A bázisingszor esete. — Stern János: Gyógyult bujakóros eset higanyfehérnye bőr aláfecskendés után. — Spanyol József: A járványos toroklobról.

Hét természettudományi szakülésen a következő tagtársak működtek közre.

1. Abt Antal: A Pincus-féle villanyos telep bemutatása. — Koch Antal: Erdély keleti részének némely geológiai viszonyai. — Entz Géza: Az alsóbb rendű állatoknál előforduló levélzöld testecskék természetéről. — 3. Parád Kálmán: Az ideg-izom sejtekről a rhabdocoel örvényférgeknél. (Turbellaria.) — 4. Egyed Mózse: Nehány adat a testek olvadó oldása és forrásához. 5. Koch Antal: A Vlegyásza hegytömegének köztani szerkezetéről és tektonikai visznyairól. — Dezső Béla: A rovarok hátédényeiről. — 6. Entz Géza: Nehány moha alatt élő gyökláburól. — Szathmáry Ákos. (Mint vendég.) A hang gyorsaság meghatározása a Kundt-féle eljárás szerint. — 7. Koch Antal: A Hargita-hegység trachytjainak köztani szerkezetéről.

A természettudományi estélyek Kolozsvár város tanácsának szíveségéből a város ház tanácstermében, az orvosi és természetudományi szakülések pedig a kolozsvári m. k. tudomány egyetem rectorának engedelméből részint a bonctani intézet helyiségeiben, részint pedig az egyetemi épület bölcsészeti előadótermében tartattak.

Tisztelt közgyűlés!

Ha végigtekintünk társulatunk múlt évi működésén, be kell vallanunk, hogy a kezdet nehézségei látszanak annak még minden lépésén. Saját helyiséggel nem rendelkezünk, könyvtárunk azon néhány értekezésen és lapon kívül, melyet egyesek a társulatnak ajándékoztak, egyebet nem tartalmaz. Értesítőnk kiállításra szerény és csak arra való, hogy előadásaink tartalmát oly tagokkal is megismertesse, kik azt az előadótól nem hallhatják, s hogy vidéki tagjaink számára is nyújthassunk valamit. Pénztárunk állapota szegényes, mert bár a nem sok számú tagilletékek a folyó kiadásokat fedezik, de nem adnak elég alapot nagyobb kiadványok és egy terjedelmes társulati közlöny létesítésére.

Nézetem szerint azonban t. gyűlés: még sincs elégedetlenségre okunk! A fennebb elősorolt nehézségeken nálunk egyéb körülmények segítenek.

A helyiséghiány fedezve van egyetemünk és városunk szivessége által, — a könyvtárhány pedig az által, hogy az egyetemi és muzeumi könyvtárakban a társulat tagjai egyébként képesek megtalálni a szükséges szellemi táplálékot. Tagjaink tetemesebb szaporodása esetén reményünk lehet egy társulati közlöny alapítására is. Ha pedig előadásaink jegyzékén tekintünk végig azokkal minden szerénységgel nélkül kimondhatjuk, meg lehetünk elégedve. Szakuléseinken az év folyamán annyi tárgy fordult elő, melynél többet egy hasonló tartamú működés mellett, egy hazai hasonszerű egyesület sem képes felmutatni. A tárgyak legnagyobb részét önálló vizsgálatok és észleletek képezik, úgy hogy e tekintetben szakuléseinktől várhatjuk, hogy azok az orvos és természettudományok körében nálunk is megindulni kezdő önálló tudományos kutatások állandó közegévé fognak válni. — Természetudományi estélyeink, különösen az utóbbi időben igen látogatottak, elannyira, hogy a terem — melyben tartjuk az estélyeket — idestova nem képes befogadni a nagyszámu hallgatóságot, (melynek tetemes részét mindig hölgyek képezik,) — jeléül, hogy Kolozsvár város közönsége fogékony-sággal bír ez új szellemi áramlat iránt is, úgy hogy remélhetjük, miszerint társulatunk egyik főtörekvése, a természettudományi ismeretek terjesztése, benne termékeny talajra talál.

Felfogásom szerint, t. közgyűlés, törekvéseinket a legközelebbi időben is szakuléseinkre és természettudományi estélyeinkre kell összpontosítanunk, ezeknek kell élénk tartalmat adni, ezek iránt kell az érdekliséget emelni és fentartani, úgy a szakerők mint a nagy közönség részéről.

E gyűlések fogják képezni a társulatunk éltető elemét mindenkor, ezek leendének a mozgató erők, melyek — ha az eddigi jelek nem csálnak — már is meg vannak akkora mennyiségben, hogy társulatunk megindult gépezetét állandóan mozgásban és működésben tarthatják. Legyen e működésnek minél előbb és minél nagyobb sikere!

Következik a pénztárnoki jelentés:

Pénztári kimutatás az 1876. év végén. Bevétele: 112 helybeli tagtól beíratási díj à 2 frt. 224 frt. 112 helybeli tagtól tagsági díj à 3 frt 336 frt. 16 vidéki tagtól beíratási díj à 2 frt. 32 frt. 16 vidéki tagtól tagsági díj à 2 frt. 32 frt. 23 Utánvétel többlet à 10 kr. 2 frt 30 kr. 400 frt.

utáni kamat a helyi takarékpénztártól 17 frt 50 kr. Összesen 643 frt 80 kr. Kiadás: Nyugták szerint az elnök s titkár aláírásával Értesítők, nyomtatványok, falragaszok stb. 307 frt 60 kr. Levonván a bevételből a kiadást, pénztári maradvány 336 frt 20 kr. Kolozsvártt, 1877. jan. 1-én. Székely Miklós, e. pénztárnok.

Ezt követte a pénztárvizsgáló bizottság jelentése:

Tisztelt közgyűlés!

A tiszteletteljesen alólírottak a decz. 15-ki választmányi ülésből azon megbízással küldetvén ki, hogy az orvos-természettudományi társulat évi zárszámadását megvizsgálják: bátorkodnak eljárásukról a következő rövid jelentést tenni.

Folyó 1877. évi január hó 19-én társulati pénztárnok t. Székely Miklós urnál megjelenvén, mindenenk előtt örömmel constatálhattuk, hogy az egész számadást a legpontosabban és legtisztábban vezetve találtuk és hogy a tételek és összegek a készpénzzel üttetve, tökéletesen helyeseknek bizonyult. Volt ugyanis 1876. január 1-től decz. 31-ig

bevétele 643 frt 80 kr.

kiadás 307 frt 60 kr.

tehát a készpénz maradvány 336 frt 20 kr. melyet számbavéve helyesnek találtunk.

Ezeknek alapján arra kérjük a t. közgyűlést, szíveskedjek egyleti pénztárnok t. Székely Miklós urat az 1876. évi zárszámadás terhe alól a fenhagyandók fenhagyásával felmenteni.

Ezzel tiszteletteljes jelentésünket bezárva maradunk a tisztelt közgyűlésnek

Kolozsvártt, 1877. január hó 19-én.

alázatos szolgálói:

Gamauf Vilmos.

Parády Kálmán.

Ezután az elnök felhívta a tagokat a szakbizottságok megalakítására és szavazatszedő bizottságul felkérte az orvosi szakosztály részére dr. Tüske Ferencz és dr. Ossikowszky József tagtársakat, a természettudományi szakosztály részére pedig Tomcsik József és Egyed Mózes tagtársakat.

A szavazatszedő bizottság beadván jelentését, kiderült, miszerint a szakbizottságok az 1877-dik évre következőleg alakultak meg:

Az orvosi szakban elnök lett: Generich Antal 0 szavazatból 8 szavazattal. Jegyző: Gyergyai Árpád 9 szavazatból 8 szavazattal. Választmányi tagok: Brandt József 9 szavazatból 9 szavazattal; Geber Ede 9 sza-

vazatból 7 szavazattal; Nagy József 9 szavazatból 5 szavazattal.

A természettudományi szakban elnök lett: Encz Géza 15 szavazatból 14 szavazattal. Jegyző: Parády Kálmán 15 szavazatból 14 szavazattal. Választmányi tagok: Gr. Eszterházy Kálmán 15 szavazatból 15 szavazattal;

Koch Antal 15 szavazatból 14 szavazattal; Gamauf Vilmos 15 szavazatból 14 szavazattal.

Elnök felhívta a jelenlevő tagtársakat, hogy ha netalán indítványaik volnának, méltóztassanak előadni. Miután szólásra senki sem jelentkezett, több tárgy nem lévén, az ülés bezáratott.

A szakülések és természettudományi estélyek programja az 1877-ik évre.

	Jan.	Febr.	Mart.	April.	Octob.	Nov.	Dec.
Természettudományi estélyek:	13	10	10	14	6	3	1
Orvosi szakülés	19	10	16	20	12	9	7
Természettudományi szakülés .	26	23	23	27	19	16	14

ÉRTESÍTŐ

A

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT”-nak

az 1877. évben tartott

ORVOSI, TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSEIRŐL és NÉPSZERŰ
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEIRŐL.

A választmány megbízásából

HÖGYES ENDRE

titkár.

KOLOZSVÁRTT.,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓSNÁL

1877.

Acad

540. c

4611

CO

1

1. 11/2

col 0

11. 24

04

ÉRTESÍTŐ

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT"-nak

az 1877. évben tartott

ORVOSI, TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSEIRŐL és NÉPSZERŰ

TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEIRŐL.

A választmány megbízásából

HÓGYES ENDRE

titkár.

KOLOZSVÁRTT,

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓSNÁL

1877.

ÉRTESÍTŐ

KÖLÖZSÉGI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

az 1877. évben tartott

ORVOSI TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSIRŐL ÉS NEPSZERŰ

TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTIÜGYEIRŐL

A közlemény megadásáról

HÖGYES EMLÉKE

ELIÉRT

KÖLÖZSÉGI

NYOMATOTT K. P. H. K. I. B. N. A. I.

1877.

É R T E S Í T Ő

a

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT“

1877 jan. 21-ki közgyűléséről.

A választmány megbízásából összeállítja: HÖGYES ENDRE, titkár.

Az elnök a közgyűlést a következő rövid beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt közgyűlés! Alig folyt le egy év társulatunk életében, már is azon kedvező helyzetben vagyunk, annak eddigi mozzanataiban a társulat jövője iránt megnyugtató jeleket látni. Igaz ugyan, hogy egy év egy társulat életében vajmi kevés idő, de mint-hogy a lefolyt év társulatunk fennállásának első éve, már ez az egy is kiváló jelentőséggel bír társulatunkra nézve. Végig tekintve társulatunk fejlődésének nevezetesebb fázisain, örömmel és nem csekély meglepéssel állíthatjuk, hogy társulatunk anyagi és szellemi erőben folytonosan gyarapodik. Tagjainak száma egy év alatt majdnem 150-re növekedett, és a szellemi élet fentartására is új meg új munkaerő vállalkozik, miáltal azon kedvező helyzetbe jutottunk, hogy a természettudományi estélyeken előadandó tárgyakat a természettudományok minden ágából üdítő választékos-sággal szemelhetjük ki. Ha a kedvező jelenségekhez hozzávesszük még azon fokozódott érdekeltséget, melylyel Kolozsvár városának művelt közönsége estélyeinket látogatja, úgy többé kétséget nem szenvedhet az, hogy a kolozsvári orvos-természettudományi társulat alakítása szükséges volt, hogy városunk nagyszámu intelligenciája ismerve a természettudományok mai hatalmát és azon versenyt, melyre a kulturállamokkal e téren is lépni akarunk, annak szükségét érezte, és hogy ennél fogva reményünk nem alaptalan, miszerint társulatunk mind a két feladatát teljesíteni fogja, u. m. a természettudományokat népszerű tudományos előadások által tágabb körökben terjeszteni, másod ízben az orvos- és természettudományi szakokat külön szakülésben művelni és előbbre vinni.

És most legyen szabad azon szerény munkásoknak, kik társulatunkban a szellemi életet fentartották, a társulat nevében ez ünnepélyes alkalommal köszönetet mondani s további támogatásukat a társulat javára kikérni, és e kérést egyúttal a társulat minden egyes tagjához intézni. Éljen és virágozzék a baza javára és dísze a kolozsvári orvos-természettudományi társulat.

Van szerencsém ezennel a második közgyűlést megnyitottnak nyilvánítani.

Erre következett a tiszti jelentések felolvasása és pedig

Titkári jelentés.

Högyes Endrétől.

Tisztelt közgyűlés!

Mielőtt a kolozsvári orvos-természettudományi társulat 1876-dik évi működésének vázolásába bocsátkoznám, legyen szabad e jelentésben — mint társulatunk legelső titkári jelentésében — néhány vonásban előre bocsátanom együletünk keletkezésének, megalakulásának rövid történetét is, hogy egész képet nyerjünk eddigi létezésünkről.

A kolozsvári m. k. tud. egyetem orvos kari tanártestületének 1875-dik év áprilisi valamelyik ülésén indult el egy aláíró iv a következő sorokkal: „Azok, kik itt Kolozsvárt egy az orvos- és természettudományokat mívelő és terjesztő egyesületet akarnak alkotni, legyenek szivesek ez ivre nevöket sajátkezüleg feljegyezni.“ Az iv, melyet a jelenlevők mind aláírtak, azután szétküldetett a tanárok, orvosok, gyógyszerészek között s rajta rövid időn mintegy hatvanhat aláíró gyűlt össze. Ez első aláírók alkották meg a társulatot 1875 év június és július havaiban tartott szervezkedő üléseikben.

A társulat megalkotásánál azon czél lebegett szem előtt, hogy azon élénk és örövendetes mozgalomba, mely hazánkban néhány év óta az orvos- és természettudományok művelése, megkedveltetése és elterjesztése körül megindult, egy önálló működő góccá egyesítve belevonassék városunknak s ez országrésznek orvos- és természettudományi szak és műkedvelő intelligenciája is. Ifjú tudomány egyetemünk s egyéb intézeteink dolgozóiban a bennök folyó szakadatlan tanításban, a megindulni kezdő önálló tudományos kutatásokban kétségen kívül meg van ugyan vetve egyébként is a mozgalomnak alapja; azonban ez intézmények szervezőtűknél, szorosan körülírott teendőiknél s bizonyos zárkózottságuknál fogva a tudományos ismereteknek különösen társadalmi uton való elterjesztése és megkedveltetésében nem működhetnek olyan sikeresen, mint a könnyebb szerkezetű egyletek, melyeknek működésében s az általok adott előnyök élvezésében majdnem minden korlát nélkül szabad a részvétel; a melyekben nagyobb a nyilvánosság, a tudományos működés folytonos localis evidenciában van s így extensivább a példaadás hatása úgy az önálló tudományos működésre, mint a tudományos ismeretek elsajátítására, valamint annak elterjesztésére; a melynek keretében szabadon emelkedhetnek ki minden külségség nélkül, tehetségeik szerint, tisztán önnerejükön, addig ismeretlen erők, (tekintet nélkül arra, hogy a szokás által megállapított chablonszerű szakfokozatok bizonyos lépcsőjét elérték-e vagy sem) és járulhatnak közre a közértelem ilyen irányu fejlesztésében.

A könnyedébb, — ha szabad úgy kifejezni — demokratikus szerkezetű társulatok hatásának fényes példájául szolgálhatott a fővárosi hasonnemű társulat, mely utóbbi években oly élénk lendületet adott hazánkban a természettudományi ismeretek megkedveltetésének; értem a budapesti k. természettudományi társulatot, mely szakülései és természettudományi estélyeivel központjává vált a tudománymívelő szakembereknek és a tudománykedvelő közönségnek.

A mi viszonyaink között czélszerűnek mutatkozott azonban bevonni a körbe az orvosi tudományokat is. Ma már alig van valaki, aki nem tudná, hogy az orvostudomány természettudomány, mely csak abban különbözik a többiétől, hogy sokkal bonyolódottabb természettűnnekel foglalkozik, mint többi társai, mely tudomány ismereteinek művelése és elterjesztése a közértelem fejlesztésére épen úgy — talán mert épen magával az emberrel foglalkozik még inkább — befolyhat, mint amazok.

Igy jöttek létre orvosi és természettudományi szaküléseink és természettudományi estélyeink.

Orvosi szaküléseink azért, hogy orvosi tudományokkal foglalkozó szakterőinknek, valamint tudománykedvelő gyakorló orvosainknak legyen alkalmas közegök, a hol észleleteiket, tapasztalataikat egymással könnyen közölhessék, azok felett eszméiket kicserélhessék s működésöknek nyilvánossága által ifjabb törekvő erőkre példaadólag, buzdítólag hassanak, szóval, körünkben egy localis orvostudományos életet indítsanak meg.

Hasonló czélból lett alkotva a természettudományi szakosztály, melyet külön kellett választani az előbbtől azért, hogy a társulat azon tagjai, kik a természettudománynak nem orvostudományi ágával foglalkoznak — ne legyenek kénytelenek részt venni a rájuk nézve nehezebb orvosi szakülésekben is.

A természettudományi estélyeknek feladatuk leendő az, hogy az azokon tartandó egészen nyilvános előadások által közönségünk a természettudományi ismereteket megkedvelje és tudomására jöjjön annak, hogy azok nemcsak a mindennapi gyakorlati élet szükségleteire hasznosak, nemcsak az ország anyagi felvirágzásának alapkövei, hanem életető szellemi táplálékul is szolgálhatnak, melyek mélyebb tanulmányokban való elmerülés nélkül is oly szellemi élvezetet képesek nyújtani, mint akármely ága a szépművészeteknek, és hogy így lassanként belássa és átérezze azt, hogy a modern cultura alapját a természettudományok képezik. A természettudományi estélyeknek másik feladata leendő az, hogy azoknak, a kik szaktudományi kutatásokkal foglalkoznak, alkalmuk legyen szaktudományi ismereteiknek népszerű, közérthető tárgyalására, hogy megszokhassák az elvont ismereteket olyanokkal is közölni tudni, kik szakmaszerűleg nem foglalkoznak az ismereteknek azon ágával, a mely ügyességben a francia és angol szakemberek olyan elől állanak s a minek olyan végtelen hatása van a természettudományi ismereteknek azon országokban való elterjedésére, a mi oka annak kétségen kívül, hogy az angol és a francia közértelem természettudományi ismeretek tekintetében olyan elől áll, — mert bizonyára igaza volt 7—8 év előtt egy mély gondolkozású természettudományi írónak, midőn mondotta: „hogy a természettudományokat nálunk még nem kedvelik eléggé, annak nem egyedüli ugyan, de mindenesetre egyik főoka az, hogy a kik velők foglalkoznak, nem tudják eléggé megkedveltetni. Erre én a magam részéről azt felelném a magyar tudósnak: ne restelj a néptől, a közönségtől tanulni, s meglásd ő is fog téled tanulni; érintkezzél minél sürűbben vele, s az érintkezés mind a két fél javára fog szolgálni: az egyik eltanulja a jóízű beszédet, a másik megkedveli a jóízű tanulmányt.”

Mióta e szavak mondattak, sokban vál-

toztak a viszonyok. Tudományos életünk az ország szívében élénk lendületnek indult, úgy a szaktudományok önálló művelésére, mint a tudományos ismeretek elterjesztésére nézve. Hazai jól berendezett a kor színvonalán álló intézeteinkből oly önálló tudományos dolgozatok kerülnek ki, melyek a művelt külföldön is figyelmet keltenek. Természettudósaink népszerű előadásait, a természettudományi estélyeket a fővárosi művelt közönség minden árnyalata igen élénk érdeklődéssel látogatja. A természettudományi ismeretek hazaszerte elterjesztésére a természettudományi társulat kiadványai közlönye és könyvkiadó vállalata tesznek nagy szolgálatot. De a lendületnek indult tudományos élet mozgásának még csak kezdetén van. Hogy tetőpontjára hazaszerte egyetemesen eljuthasson, a lendítő erőt fokozni kell; mert a mozgalom csak a központban, a czélszerűen csoportosított munkakerők góczában olyan élénk, elevenége a központon kívül a távolság szerint csökken. Új mozgalmi központok, új meg új önálló fényforrások kellenek azért, melyekből a tudományos ismereteknek új hullámgyűrűzetei keljenek és terjedjenek szét a társadalom szellemi fejlődése víztükrének felületén. Csak ha ily önálló központok és minél nagyobb arányokban keletkezhetnek, jöhet kellő lendületbe az ország ily irányu közértelmének egyetemes fejlődése.

Kolozsvárt tudomány egyetemünk felállításával az értelmi fejlődésnek egy ily önálló fényforrása gyuladt ki. A természettudományok különböző ágainak szakművelésére intézeteink vannak, melyek a vezető tanárban, segédeiben, a tanuló ifjúságban állandó forrásait képezik az önálló tudományos kutatásoknak. Gazdasági intézetünkben, közép-tanodáinkban a természettudományok egyik más ágát képviselő szakérők léteznek. Bőven meg van tehát az erőkészlet arra, hogy a természettudományi ismeretek minél szélesebb körben való elterjesztésére nálunk is közbe lehessen járulni, csak a könnyed szerkezetű működő közeg, a működésképes erők szerencsés egyesítése hiányzott, mely remélhető lehet, hogy társulatunk szerkezetében, az első alakítók által kidolgozott szabályok szerint meg van nyerve.

Ily szempontokból kiindulva lettek megalkotva társulatunk alapszabályai, melyek megerősítésének eszközlése a szervezkedő ülésekből kiküldött bizottságra bízott, a mely vezette azután a végleges megalakulás egyéb teendőit is. Az alapszabályok megerősítése után felhívást intézett a városi és különösen az erdélyi részek nagy közönségéhez, melyben azt a társulatba lépésre szólította fel, melynek eredménye az lett, hogy a szétküldött aláíró iven 1875. év december végére mintegy 120 tag gyűlt össze. E

120 aláíró alakította meg azután véglegesen a társulatot és állította össze tisztviselői karát az 1876. év január 8-án tartott közgyűlésén.

Legyen szabad mostan ezen első évi működésének vázolásába bocsátkoznom.

Társulatunk az elmúlt 1876-diki évben összesen 27 ülést tartott, és pedig egy rendes és egy rendkívüli közgyűlést, 5 választmányi ülést, 6 természettudományi estélyt, 7 orvosi és 7 természettudományi szakülést.

Az 1876. évi januáriusi rendes közgyűlésén a tisztviselői kar alakított meg. Egy orvosszakosztályi választmányi tag dr. Békky Ferencz lemondása folytán egy új választmányi tag megválasztása végett márcz. 17-én rendkívüli közgyűlés hívott össze, melyen a kilépett választmányi tag helyett dr. Berks Lajos választott meg.

Társulatunk igazgató közege, a választmány, összesen öt ülést tartott, melyeken intéztettek és hozattak mozgásba egyletünk folyamatban levő ügyei; — melyek felől a legfontosabbakra vonatkozólag a következőkben lesz szerencsém a t. közgyűlésnek jelentést tenni.

Mindenekelőtt előterjesztem az előadásainkra történt megállapodásokat. Az előadások minőségére nézve alapszabályaink szelleméhez képest az határozatott, hogy háromféle előadás tartassék, nevezetesen orvosi szakelőadás, természettudományi szakelőadás és természettudományi estély, mely utóbbin tisztán népszerű irányu előadások legyenek. Az előadások számára és tartási idejére vonatkozólag határozatba jött, hogy január, február, márczius, április, október, november és december hónapokban tartassanak, még pedig minden hónap első szombatján a természettudományi estély, a második és harmadik hét péntekjén az orvosi, illetőleg természettudományi szakülések.

Határozatba ment továbbá, miszerint a természettudományi estélyekről, az orvosi és természettudományi szakülésekről a helybeli lapokban szabályszerűen megjelenő tudósítások a társulat tagjai számára, mint külön lenyomat „Értesítő” cím alatt megküldessenek, mely értesítők az év folyamán át összegyűjtve minden tag számára átnézetet adhatnak a társulat szellemi működéséről, másfelől kiindulási pontjául szolgálhatnak egy netalán később kiadandó társulati közlönynek. E határozat életbe is lépett, a mennyiben K. Papp Miklós tagtársunknak, a „Magyar Polgár” szerkesztőjének előzékeny szívessege folytán lehetővé vált, hogy az „Értesítő”-k oly áron lettek kiállítva, melyet társulatunk kezdetleges pénztára is megbirhatott.

A választmányi üléseken előfordult egyéb apró társulati folyó ügyekre nézve nem szük-

séges jelentést tennem, csak azt említem fel, hogy a választmány a társulat pénztárát az alapszabályok értelmében időközönként megvizsgáltatta a vizsgálatról a legutolsó választmányi ülésből kiküldött bizottság a pénztárnoki jelentéssel kapcsolatban fogja megtenni előterjesztését.

Tagjainknak száma a lefolyt 1876-dik évben 148-ra emelkedett, kik közül — fájdalommal kell említenem — elvesztettünk egy hazafiú és tudományos érdemeire kiváló tagot, id. gróf Teleki Domokost, ki még sirja szélén is érdeklődéssel volt, mint minden, úgy a társulatunk által városunkban és országrészünkben megindított szellemi mozgalom iránt is. Tagjaink száma így jelenleg 147, kik közül 127 helybeli, 20 pedig vidéki.

A szakgyűlések és természettudományi estélyek képezik társulatunk szellemi működésének kifejezését. Ezekre vonatkozólag van szerencsém a következőket jelenteni:

Hat természettudományi estélyen előadást tartottak a következő tagtársak:

I. Abt Antal: A méterrendszerről. — II. Koch Antal: Vázlatok Erdély földtani történelméből. — III. Entz Géza: Vizsontéldiek, együttlétkezők s élődnők az állatorszámban. — IV. Abt Antal: Amesterséges jégkészítésről. V. Koch Antal: A városunkban használatban levő főbb könnemekről. — VI. Tuba Lajos: (mint vendég) A vegytan fontosabb tételeiről. (Égés, víz, levegő.)

Hét orvosi szakülésen előterjesztést tettek a következő tagok:

1. Brandt József: Betegbemutató. (Térdali ütődag esete). — Szilágyi Ete: Betegbemutató. (Látaoldozás esete Passavant módszer szerint.) — Genersich Antal: a.) Kórbonctani készítmény (Gyógyult lövés a mellkason át, elhalt csontdarabok a tüdőbarlangban és csontátültetés a tüdő szövetébe.) b.) Bonctani készítmények fagyasztott hulláknál. (Sagittalis metszetek férfi hulla fején, nyakán, törzsén át.) — 2.) Mihály László: Betegbemutató. (Hasvizek, hasüri daganatok folytán.) Gyergyai Árpád: A sebszélek egyesítéséről egy Mathieu-féle huzalsodró. — Instrument á tordre le fil) bemutatásával. — Högyes Endre: A dithiocyansavas kali és aethyl élettani hatásáról. 3. Török Aurél: A szöveti elkülönzésekről ébrényi sejtek protoplasmájában. — Sigmond József: Bonctani készítmények bemutatása. (Átmetszetek fagyasztott térdizül eteken.) Genersich Antal: Bonctani készítmények bemutatása fagyasztott hullákból. (Koszoru és haránt irányban tett metszetek.) — 4. Berks Lajos: Betegbemutató. (Sokszoros daganatok a bőr alatt.) Boér Jenő: Kórszettek: 1.) Nagyszámú kavicsnyelés. 2.) Carbolsavas chinin adagolás arc és fejbőr orbáncban. 3.) Sarcomatosus sze-

mölcs a nyelv közepén. 4.) Resectio a könyökön. — Szilágyi Ete: A látaoldozásról. — Genersich Antal: Kürtterhesség egy esete. 5. Stern János: Betegbemutató. (Általános kelevény). — Högyes Endre: A lélekzés mérésről (Spirometria) a Lowne-féle „transportable spirometer” bemutatásával. — Genersich Antal: Kétes eredetű ősrégi koponya. — 6. Géber Ede: Betegbemutató. (Tüsző és fagyumirigy a makkon.) — Török Aurél: Adatok a sejtmag típus alakjához. — 7. Bartha János: A bázisingszor esete. — Stern János: Gyógyult bujakóros eset higanyfehérnye bőr aláfecskenedés után. — Spanyol József: A járványos toroklobról.

Hét természettudományi szakülésen a következő tagtársak működtek közre.

1. Abt Antal: A Pincus-féle villanyos telep bemutatása. — Koch Antal: Erdély keleti részének némely geológiai viszonyai. — Entz Géza: Az alsóbb rendű állatoknál előforduló levélzöld testecskék természetéről. — 3. Parád Kálmán: Az ideg-izom sejtekről a rhabdocoel örvényférgeknél. (Turbellaria.) — 4. Egyed Mózse: Nehány adat a testek olvadó oldása és forrásához. 5. Koch Antal: A Vlegyásza hegytömegének köztani szerkezetéről és tektonikai visznyairól. — Dezső Béla: A rovarok hátédényeiről. — 6. Entz Géza: Nehány moha alatt élő gyökláburól. — Szathmáry Ákos. (Mint vendég.) A hang gyorsaság meghatározása a Kundt-féle eljárás szerint. — 7. Koch Antal: A Hargita-hegység trachytjainak köztani szerkezetéről.

A természettudományi estélyek Kolozsvár város tanácsának szíveségéből a város ház tanácstermében, az orvosi és természetudományi szakülések pedig a kolozsvári m. k. tudomány egyetem rectorának engedelméből részint a bonctani intézet helyiségeiben, részint pedig az egyetemi épület bölcsészeti előadótermében tartattak.

Tisztelt közgyűlés!

Ha végigtekintünk társulatunk múlt évi működésén, be kell vallanunk, hogy a kezdet nehézségei látszanak annak még minden lépésén. Saját helyiséggel nem rendelkezünk, könyvtárunk azon néhány értekezésen és lapon kívül, melyet egyesek a társulatnak ajándékoztak, egyebet nem tartalmaz. Értesítőnk kiállításra szerény és csak arra való, hogy előadásaink tartalmát oly tagokkal is megismertesse, kik azt az előadótól nem hallhatják, s hogy vidéki tagjaink számára is nyújthassunk valamit. Pénztárunk állapota szegényes, mert bár a nem sok számú tagilletékek a folyó kiadásokat fedezik, de nem adnak elég alapot nagyobb kiadványok és egy terjedelmes társulati közlöny létesítésére.

Nézetem szerint azonban t. gyűlés: még sincs elégedetlenségre okunk! A fennebb elősorolt nehézségeken nálunk egyéb körülmények segítenek.

A helyiséghiány fedezve van egyetemünk és városunk szivessége által, — a könyvtárhány pedig az által, hogy az egyetemi és muzeumi könyvtárakban a társulat tagjai egyébként képesek megtalálni a szükséges szellemi táplálékot. Tagjaink tetemesebb szaporodása esetén reményünk lehet egy társulati közlöny alapítására is. Ha pedig előadásaink jegyzékén tekintünk végig azokkal minden szerénységgel nélkül kimondhatjuk, meg lehetünk elégedve. Szakuléseinken az év folyamán annyi tárgy fordult elő, melynél többet egy hasonló tartamú működés mellett, egy hazai hasonszerű egyesület sem képes felmutatni. A tárgyak legnagyobb részét önálló vizsgálatok és észleletek képezik, úgy hogy e tekintetben szakuléseinktől várhatjuk, hogy azok az orvos és természettudományok körében nálunk is megindulni kezdő önálló tudományos kutatások állandó közegévé fognak válni. — Természetudományi estélyeink, különösen az utóbbi időben igen látogatottak, elannyira, hogy a terem — melyben tartjuk az estélyeket — idestova nem képes befogadni a nagyszámu hallgatóságot, (melynek tetemes részét mindig hölgyek képezik.) — jeléül, hogy Kolozsvár város közönsége fogékony-sággal bír ez új szellemi áramlat iránt is, úgy hogy remélhetjük, miszerint társulatunk egyik főtörekvése, a természettudományi ismeretek terjesztése, benne termékeny talajra talál.

Felfogásom szerint, t. közgyűlés, törekvéseinket a legközelebbi időben is szakuléseinkre és természettudományi estélyeinkre kell összpontosítanunk, ezeknek kell élénk tartalmat adni, ezek iránt kell az érdekliséget emelni és fentartani, úgy a szakerők mint a nagy közönség részéről.

E gyűlések fogják képezni a társulatunk éltető elemét mindenkor, ezek leendének a mozgató erők, melyek — ha az eddigi jelek nem csálnak — már is meg vannak akkora mennyiségben, hogy társulatunk megindult gépezetét állandóan mozgásban és működésben tarthatják. Legyen e működésnek minél előbb és minél nagyobb sikere!

Következik a pénztárnoki jelentés:

Pénztári kimutatás az 1876. év végén. Bevétele: 112 helybeli tagtól beíratási díj à 2 frt. 224 frt. 112 helybeli tagtól tagsági díj à 3 frt 336 frt. 16 vidéki tagtól beíratási díj à 2 frt. 32 frt. 16 vidéki tagtól tagsági díj à 2 frt. 32 frt. 23 Utánvétel többlet à 10 kr. 2 frt 30 kr. 400 frt.

utáni kamat a helyi takarékpénztártól 17 frt 50 kr. Összesen 643 frt 80 kr. Kiadás: Nyugták szerint az elnök s titkár aláírásával Értesítők, nyomtatványok, falragaszok stb. 307 frt 60 kr. Levonván a bevételből a kiadást, pénztári maradvány 336 frt 20 kr. Kolozsvártt, 1877. jan. 1-én. Székely Miklós, e. pénztárnok.

Ezt követte a pénztárvizsgáló bizottság jelentése:

Tisztelt közgyűlés!

A tiszteletteljesen alólírottak a decz. 15-ki választmányi ülésből azon megbízással küldetvén ki, hogy az orvos-természettudományi társulat évi zárszámadását megvizsgálják: bátorzkodnak eljárásukról a következő rövid jelentést tenni.

Folyó 1877. évi január hó 19-én társulati pénztárnok t. Székely Miklós urnál megjelenvén, mindenképp előtt örömmel constathattuk, hogy az egész számadást a legpontosabban és legtisztábban vezetve találtuk és hogy a tételek és összegek a készpénzzel üttetve, tökéletesen helyeseknek bizonyult. Volt ugyanis 1876. január 1-től decz. 31-ig

bevétele 643 frt 80 kr.

kiadás 307 frt 60 kr.

tehát a készpénz maradvány 336 frt 20 kr. melyet számbavéve helyesnek találtunk.

Ezeknek alapján arra kérjük a t. közgyűlést, szíveskedjek egyleti pénztárnok t. Székely Miklós urat az 1876. évi zárszámadás terhe alól a fenhagyandók fenhagyásával felmenteni.

Ezzel tiszteletteljes jelentésünket bezárva maradunk a tisztelt közgyűlésnek

Kolozsvártt, 1877. január hó 19-én.

alázatos szolgálói:

Gamauf Vilmos.

Parády Kálmán.

Ezután az elnök felhívta a tagokat a szakbizottságok megalakítására és szavazatszedő bizottságul felkérte az orvosi szakosztály részére dr. Tüske Ferencz és dr. Ossikowszky József tagtársakat, a természettudományi szakosztály részére pedig Tomcsik József és Egyed Mózes tagtársakat.

A szavazatszedő bizottság beadván jelentését, kiderült, miszerint a szakbizottságok az 1877-dik évre következőleg alakultak meg:

Az orvosi szakban elnök lett: Generich Antal 0 szavazattal 8 szavazattal. Jegyző: Gyergyai Árpád 9 szavazattal 8 szavazattal. Választmányi tagok: Brandt József 9 szavazattal 9 szavazattal; Geber Ede 9 szavazattal.

vazatból 7 szavazattal; Nagy József 9 szavazatból 5 szavazattal.

A természettudományi szakban elnök lett: Encz Géza 15 szavazatból 14 szavazattal. Jegyző: Parády Kálmán 15 szavazatból 14 szavazattal. Választmányi tagok: Gr. Eszterházy Kálmán 15 szavazatból 15 szavazattal;

Koch Antal 15 szavazatból 14 szavazattal; Gamauf Vilmos 15 szavazatból 14 szavazattal.

Elnök felhívta a jelenlevő tagtársakat, hogy ha netalán indítványaik volnának, méltóztassanak előadni. Miután szólásra senki sem jelentkezett, több tárgy nem lévén, az ülés bezáratott.

A szakülések és természettudományi estélyek programja az 1877-ik évre.

	Jan.	Febr.	Mart.	April.	Octob.	Nov.	Dec.
Természettudományi estélyek:	13	10	10	14	6	3	1
Orvosi szakülés	19	10	16	20	12	9	7
Természettudományi szakülés .	26	23	23	27	19	16	14

A TÁRSULAT RÖVID TÖRTÉNETE 1877-BEN.

A társulat működésének második évében tartott egy rendes közgyűlést, hét természettudományi estélyt, hét rendes és egy rendkívüli orvosi szak-, hét természettudományi szak- és három választmányi ülést. Az előadott értekezések és felolvasások száma tizenhét szerzőtől harminczegy. A rendkívüli orvosi szakülésen a „Budapesti Orvosi kör“ javaslata vitattatott meg az „Orvosi kamarák“ tárgyában.

A társulat ez üléseiről összesen huszonhárom „Értesítő“ adott. Megemlítendő még, hogy a társulat lépéseket tett az iránt, hogy „Értesítő“-it jövőre bővebb tartalommal lássa el, tulajdonképen hogy azt folyóirattá változtassa át. Miután azonban a társulat vagyona e folyóirat kiállítására fedezetül nem elegendő, felszólította a sok tekintetben hason irányban működő „Erdélyi Múzeum egyesület“-et e folyóiratnak közösen való kiállítására. Nevezett egyesület válaszmánya erre a két egyesület fusióját hozta javaslatba, melynek mi módon létesülése felett a tanácskozások folyamatban vannak. E kilátásban levő fusió létrejöttével a Kolozsvári orvos-természettudományi társulat szellemi és az Erdélyi Múzeum-egyesület anyagi ereje egyesül és a sok tekintetben közös czél elérése közös erővel könnyebb lesz.

Kolozsvárt, 1877. december 25-én.

HÖGYES ENDRE

TITKÁR.

Budapest 1875. évi október 10-án

Magyar királyi belügyminiszter

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat alapszabályai.

Első fejezet: Czim.

1. §. A társulat címe: kolozsvári orvos-természettudományi társulat.

Második fejezet: Cél.

2. §. Célja: a) az orvosi és természettudományok mívelése és terjesztése.
b) az ügyfelek közötti összetartás erősítése és tovább fejlesztése.

Harmadik fejezet: Eszközök.

3. §. A társulat e célból:
a) időszakonként gyűléseket tart, melyeken a tagok észleleteiket, tanulmányait egymással közlik, s megvitátnak minden e szakma körben felmerülő nevezetesebb kérdést.
b) népszerű tudományos felolvasásokat rendez.
c) a gyűlések és felolvasások tárgyait hirlapilag kivonatossan közléstesz.
d) saját könyvtárt tart.

Negyedik fejezet: Tagok.

4. §. A tagok: a) rendesek, b) pártolók.
a) rendes tag minden magyarbani állampolgár lehet, ki az orvosi vagy természettudományokkal foglalkozik, avagy azok iránt érdeklődik.
b) Pártoló tagnak az nevezetik, ki a társulat alapját legalább 100 forinttal, e. ö. növeli, mely m. k. állampapírokban is fizethető.

Ötödik fejezet: Tagválasztás.

5. §. A ki rendes tag akar lenni, ebbeli szándékát vagy maga, vagy valamely általa felkért rendes tag a választmányának bármely időben bejelenti. Az így ajánlottakról a tiszti kar a választmányi gyűlésen jelentést tesz, hol a megválasztás szavazattöbbséggel esik meg. Pártoló tagok a választmány valamely tagjánál bármely időben bejelentethetik, megválasztásuk azonban csak a közgyűlésen és pedig a választmány véleményes jelentése alapján történhetik meg.

Hatodik fejezet: A tagok jogai.

6. §. A tagok a társulat közgyűlésein és tudományos összejövetelein megjelenhetnek, felolvasásokat, értekezéseket tarthatnak. A közgyűléseken szavazhatnak. A szakgyűlésekre és népszerű tudományos felolvasásokra vendégeket bevezethetnek.

Hetedik fejezet: A tagok kötelességei.

7. §. Beírási díj 2 ft. A rendes tag, ha helybeli, a társulat pénztárába 3, ha vidéki 2 forintot fizet. A tagdíj az év első negyedében a pénztárnoknál fizetendő. Az évi tagdíjnak megfelelő tökélet is lehet letenni; kolozsváriaknak 50 forintot, vidékieknek 35 forintot középpénzben.

8. §. Ki a társulat tagjai közül bármely okból ki akar lépni, ebbeli szándékát a társulat tiszti karánál jó előre be kell jelentenie.

Nyolcadik fejezet: Tisztviselők.

9. §. A társulat minden második évben választ egy elnököt, egy titkárt, egy pénztárost.

Minden évben két szakelnököt, (10. §.) két szakjegyzőt és hat választmányi tagot (hármat az orvosi és hármat a természettudományi szakból.) Ezek összesen képezik a választmányt, mely az ügyeket a különböző üléseken vezeti.

Kilencedik fejezet: Gyűlések.

A társulat gyűlései háromfélék: a) szakgyűlések, b) választmányi és c) közgyűlések.

10. §. A szakgyűlések tisztán tudományos összejövetelei a társulatnak. Kétfélék: a) orvosi és b) természettudományi szakgyűlések, melyeken a szakelnökök vezetik a tárgyalást és a szakjegyzők viszik a jegyzőkönyvet a gyűlés folyamáról. Tartásuk időrendjét minden évben az első közgyűlés határozza meg, az egyes gyűlések tartásáról a tagok hirlapilag tudósíttatnak. Minden belépő tag nyilatkozik: melyik szakosztálynak kíván résztvevő tagja lenni.

11. §. Választmányi gyűlést a társulat három hónapokint, szükség esetében azonban többször is tart. Tárgya: a társulat belügyeinek rendezése. Hogy a határozat érvényes legyen, egy elnökön kívül legalább 5 tagnak kell jelen lenni a választmányból. A választmány, mint közvetlenül igazgató és végrehajtó testület, saját körében határozhat ugyan, de minden intézkedéseit a közgyűlésnek felelős. A választmány időszakonként bizottságilag megvizsgálja a pénztárt.

12. §. Közgyűlést a társulat évenként egyszer az év elején tart, melyre a tagok hirlapi hirdetések által hivatnak meg. Ezeken a társulat tisztviselői tesznek jelentést a társulat múlt évi szellemi működéséről, gyarapodásáról és pénzállásáról. Pártoló tagok csak itt választhatók. Az év közben megválasztott rendes tagok a közgyűlésen bejelentendők; a megválasztásra ajánlatba hozott, de a választmány által meg nem választott tagjelöltek netáni felfolyamodását a közgyűlés intézi el. Résztvevni, valamint a társulati szabályokra vonatkozó javaslatokkal fellépni minden tagnak joga van.

A közgyűlés érvényes határozatára általános szótöbbség és legalább 10 tag jelenléte szükséges.

Sürgős és fontos ügyekben rendkívüli közgyűlést tartható 15 tag által aláírt indokolt kérvény alapján szintén hívható össze közgyűlés.

A közgyűlés tartásának ideje az illető politikai hatóságnál, mely az egyet felett a kormány felügyeleti jogát általában, a közgyűlésen pedig egy kiküldendő hatósági biztos által gyakorolja: jó előre bejelendő. Mindenféle gyűlés székhelye: Kolozsvár.

Tizedik fejezet: Tisztviselők teendői.

13. §. Az elnök képviseli a társulatot a hatóságok vagy valamely harmadik személy irányában. A köz- és választmányi gyűléseken elnököl, összehívja a választmányi ülést, tarthat rendkívüli közgyűlést. Az évi rendes közgyűléseken jelentést tesz a társulat működéséről általában. Egyenlő szavazatoknál döntő szava van. A választmány határozatainak fogantatására felvigyáz. Utalványozza a választmány által jóváhagyott költségeket.

14. §. A szakelnökök helyettesei az elnöknek mindenben. Ezenkívül a szakgyűléseknek vezetői. Gondoskodnak a szakgyűlések tárgyairól. Az elnök helyettesítését felváltva eszközlik.

15. §. A titkár viszi a levelezést, vezeti a köz- és választmányi gyűlések jegyzőkönyveit, gondoskodik a népszerű tudományos estélyek tárgyairól. A gyűlések tartásáról hirlapilag tudósítja a közönséget. A szakgyűlések és népszerű tudományos estélyek tárgyairól a hozzá beérkezett szakjegyzőkönyvek és az előadó által beszereltetett kivonatokat alapján saját útnán röviden értesíti a közönséget. Nyilván tartja a tagok évenkénti létszámát.

16. §. Szakjegyzők teendői az előadók által beadott kivonatokat alapján a szakgyűlésekről jegyzőkönyvet vezetni, azoknak adatait a titkár számára hirlapi közlés végett átszolgáltatni.

17. §. A pénztárnok felelősség mellett kezeli a társulat vagyonát, a pénzt és ezen kezeléshez szükséges irományokat. Pontos jegyzőkönyvet vezet a bevételről és kiadásról s ezekről jelentést tesz a választmányi és közgyűléseken; számadását a választmány felévenként átvizsgálhatja és az eredményről értesíti a közgyűlést. A pénztári kiadás az elnök és titkár aláírásával ellátott nyugtára történhetik.

Tizenegyedik fejezet: A tisztviselők választása.

18. §. A társulat tisztviselői: az elnök, a titkár, a pénztárnok a tisztújító közgyűlésen két évre általános szótöbbséggel és titkos szavazattal választatnak. Ha szótöbbség az első szavazásnál nincs, a második szavazás csak a két legtöbb szavazatot nyert között történik. A szakelnökök, szakjegyzők, három-három választmányi tag évről-évre az évi közgyűlésen választatnak, azon megjegyzéssel, hogy ezekre az illető szakosztályba beiratkozott tagok szavazhatnak. A választási módokat itt is a fennebbiek.

Tizenkettődik fejezet: Vagyon.

19. §. A társulati vagyon áll a rendes és pártolói tagdíjakból. A tagdíjakra az év január 1-vel kezdődik. Az örökítő és pártolói díjak takarékpénztárral kezeltenek és csak kamataik költhetők el.

Tizenharmadik fejezet: A társulat pecsétje.

20. §. A társulat következő köriratu pecsétet használ: „Kolozsvári orvos-természettudományi társulat 1875.”

Tizennegyedik fejezet: Peres ügyek.

21. §. A társulat viszonyából eredő peres ügyeket a választmány intézi el, melyek határozata ellen azonban a közgyűlés elé lehet fellebbezni.

Tizenötödik fejezet: Kizárás a társulattól.

22. §. Ha valaki az egyetbe felvett tagok közül az egyet morális tekintélyét magaviselete által sértene, az egyetből kizárható. A kizárás következő módon történik:

a) a kizárást kívánó indítvány legalább 15 tag által legyen aláírva;

b) szükséges, hogy a választmány legalább kétharmada az indítványnak közgyűléseni tárgyalását megszavazza;

c) az e célra külön hirdetett rendkívüli gyűlésen legalább 50 tag legyen jelen. Ha ennyi nem gyűl egybe, a gyűlés 8-ad napra újra egybehívandó, midőn azonban a jelenlevők határoznak. Mindkét esetben szükséges, hogy a jelenlevőknek kétharmada a kizárás mellett szavazzon.

Tizenhatodik fejezet: A társulat feloszlása.

23. §. Ha a társulatnak akármely okból meg kellene szűnie, vagyonának hová fordítását egy évnegyeddel előre összehívott közgyűlésen a jelenlevők határozzák el, kétharmaduk beleegyezésével. E határozat azonban kivétel előtt felsőbb jóváhagyás elébe terjesztendő.

24. §. Ha a társulat ez alapszabályokban megállapított hatáskörét túllépne, a belügyminiszteriumnak joga van a társulatot feloszlítani.

Dr. Abt Antal s. k. elnök.

Látta a magyar királyi belügyminiszter. Budapest, 1875. évi október hó 11-én.

Högyes Endre, s. k. jegyző.

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat orvosi szakosztályának házi szabályi.

1.

Minden szakülés első tárgyát a megelőző ülés jegyzőkönyvének felolvasása képezi hitelesítési célból s ez tárgyalás alá csak hitelessége tekintetében jöhet.

Az értekezést vagy felolvasást tartani ohajó tagok annak tárgyát 8 nappal előbb a szakelnöknél jelentsek be.

A napirendet a szakelnök állapítja meg a bejelentés sora szerint és azt a társulat titkárával közli.

2.

A szakülés tárgyai és helyisége néhány nappal előbb a társulat titkára által a helybeli lapokban közétetnek. A napi rend szigorúan megtartandó.

3.

A napirendre tűzött értekezések, felolvasások és bemutatások előtt csupán a kóresetek bemutatása bir elsőséggel, mit előre nem szükséges bejelenteni; e bemutatások és azok ismertetésének azonban lehetőleg tömört rövidséggel kell körténniök s azok mindenike legfeljebb 10 percet vehet igénybe.

Vitatkozásnak a napirenden ki nem tűzött tárgyak felett nincs helye. Ha ily eszmecsere e tárgy fontossága miatt, vagy valamely tag nyilvánított ohajtása folytán kívánatosnak látszanék, ez indítványul szolzal s a legközelebbi szakülés napi rendjére lesz kitűzendő.

4.

A bár napirendre kitűzött, de hosszabb időt, egyenkénti megtekintést vagy vizsgálatot igénylő kóreseteknek, készítményeknek stb. bemutatása csak általánoságban mennyiben azt a tárgy ismertetése elkerülhenné teszi, történhetik magában az ülésteremben; míg a személyenkénti megtekintés és vizsgálat az érdekltek által az egylet mellékhelyiségeiben az ülés folyamának megszakítása nélkül eszközöndő.

5.

A napirendről való eltérés a 3. §-ban említett körülményen kívül csak rendkívüli esetekben, 5 tag indítványára, a jelenlevők többségének határozatából történhetik.

6.

Minden értekező értekezésének rövid kivonatát, a tartott előadás vagy felolvasás után 2 nap alatt a szakjegyzőnek átszolgáltatja, hogy az a jegyzőkönyv és közlemények szerkesztésénél felhasználtassák.

7.

Minden előadás, felolvasás vagy bemutatás befejeztével a szakelnök bemutatja a jelenlevőket: nincs-e valakinek a mondottakra vonatkozólag megjegyzése?

A fejlődő vitatkozás általános parlamentáris szabályok szerint vezetendő.

A szólni akarók felállás által nyilvánítk ebbeli sándékukat, a szakjegyző által feljegyzettek s az elnök által feljegyeztetésük sora szerint hivatnak fel.

8.

A rendellenes közbeszólásokat, tárgyhoz nem tartozó kitéréseket vagy nélán előforduló személyeskedő kifejezéseket rendreutasítani a szakelnök tiszte, ki kétszeri megintés eredménytelensége esetén, az illető tárgyhoz tovább szólhatási jog elvételének és a gyűlés felüggesztésének jogával is bir.

9.

A nyilvánított vélemények s általában a vitatkozás folyamának érdemlege jegyzőkönyvbe veendő.

10.

Az egylet jegyzőkönyveiben a tag nevéhez semmi cím nem csatoltatik.

11.

A vitatkozás, valamit az ülés bezárását, mennyiben a napirend kimerítve nem volna, az elnök csak a jelenlevők többségének beleegyezésével mondhatja ki.

12.

A szavazás egyszerűen felállás és ülvemaradás által történik.

13.

A szakosztály által tudományos kérdések megoldása végett kiküldött bizottságok jelentéseiket a rendes szaküléseken a szakosztálynak teszik s kifelé csak a szakelnökség útján közlekedhetnek.

A bizottsági jelentések közzététele a szakosztály jogai közé tartozik.

14.

A házi szabályok módosítása 10 tag indítványára az orvosi szakosztály meghallgatásával az orv. term. tud. társulat választmányi ülésében eszközölhető.

A KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT TAGJAINAK NÉVSORA 1877-ben.

T I S Z T V I S E L Ő K:

Elnök: Abt Antal.

Titkár: Högyes Endre.

Pénztárnok: Széky Miklós.

Az orvosi szakosztályban:

Szakelnök: Genersich Antal.

Szakjegyző: Gyergyay Árpád.

Választmányi tagok: } Brandt József.
 } Géber Ede.
 } Nagy József.

A természettudományi szakosztályban:

Szakelnök: Entz Géza.

Szakjegyző: Parády Kálmán.

Választmányi tagok: } Gr. Eszterházy Kálmán.
 } Gamauf Vilmos.
 } Koch Antal.

R E N D E S T A G O K:

N é v		Szakosztály		N é v		Szakosztály	
		orvosi	term. tud.			orvosi	term. tud.
A) Helybeliek.							
Dr. Abt Antal, egy. tanár		*		45 Dr. Herbach Ferencz,		*	
Ács Albert,		*		Dr. Hintz György, gyógyász.		*	
Ajtai Albert,		*		Dr. Högyes Endre, egy. tanár		*	
Dr. Ajtai Endre, egy. tan. s.		*		Hutlesz Károlyné,		*	
5 Dr. Ajtai Sándor, egy. tanár		*		Incze Kálmán, megy. mérnök		*	
Árkosy Gyula		*		50 Jucho Ferencz, gyógyász.		*	
Dr. Bakonyi József, kórh. igazg.		*		Jusztai Károly, főgym. tanár		*	
Dr. Bartha János, v. alorvos		*		Keresztei Lajos, t. j.		*	
Dr. Bartók István, tanár		*		Kethely József, tanfelügyelő		*	
10 Benczedy Gergely, főt. tanár		*		Z. Knöpfler Károly, b. tanácsos		*	
Benedek Áron, kép. tanár		*		55 Dr. Koch Antal, egy. tanár		*	
Dr. Berde Áron, egy. tanár		*		Koch Ferencz, t. j.		*	
Berényi János, tj.		*		Dr. Kósa R. János, k. orvos		*	
Dr. Berks Lajos, ezredorvos		*		Dr. Kóta József, egy. tan. s.		*	
15 K. Biasini Domokos		*		Dr. Kress Otto, törzsorvos		*	
Bokros Elek, orsz. képviselő		*		60 Dr. Machik Béla, egy. tanár		*	
Dr. Brandt József, egy. tanár		*		Dr. Maizner Béla, egy. tanár		*	
Cseh Lajos, b. tanácsos		*		Maksay Zsigmond,		*	
Dadai Jenő, t. j.		*		Dr. Martin Lajos, egy. tanár		*	
20 Dalik Adolf, t. j.		*		Mihály László, v. alorvos		*	
Dániel Joachim, főgym. tanár		*		65 Mika Károly, t. j.		*	
Debreczeni József, főt. tanár		*		Dr. Mina János, egy. tanár		*	
Demeter Kálmán,		*		Dr. Mosel Antal, b. tanácsos		*	
Dr. Dezső Béla, egy. tan. s.		*		Dr. Nagy Albert, h. ezredorvos		*	
25 Egyed Mózes, egy. tan. s.		*		Dr. Nagy József, m. főorvos		*	
Dr. Éltes Károly, kanonok		*		70 Dr. Ossikoszky József, egy. tanár		*	
Dr. Entz Géza, egy. tanár		*		Páll Sándor, főtanf.		*	
Gr. Eszterházy Kálmán, főispán		*		K. Papp Miklós		*	
Farnos Elek, kat. hiv.		*		Papp Mózes		*	
30 Ferencz József, unit. püspök		*		Parádi Kálmán		*	
Gamauf Vilmos, g. int. tanár		*		Pivár Ignác, kegy. tanár		*	
Gaizer Antal, ny. főmérnök		*		Reinisch Ágoston, ny. b. tanácsos		*	
Dr. Gajzágó Joachim, honv. ezr. orvost.		*		Dr. Réthy Mór, egyet. tanár		*	
Farczady József,		*		Dr. Salamon József,		*	
35 Dr. Gálffy Endre,		*		Dr. Salzbauer János, kr. tanár		*	
Gál Sándor, tanító		*		80 Schilling Kálmán, v. hiv.		*	
Gázi József, kép. tanár		*		Dr. Schmidt-Ágoston, egy. m. tm.		*	
Dr. Géber Ede, egy. tanár		*		Dr. Sigmund József, egy. t. s.		*	
Dr. Genersich Antal, egy. tanár		*		Simon Elek, polgármester		*	
40 Dr. Góth Manó,		*		Spindler Péter		*	
Dr. Gyergyay Árpád, vasuti orvos		*		85 Dr. Stand Kálmán		*	
Hajós Béla, főgy. tanár		*		Szabó Lázár		*	
Hadich Richard,		*		Szabó Sámuel, főt. tanár		*	
Hankó Vilmos		*		Dr. Szaniszló Albert, g. int. tanár		*	

N é v.		Szakosztály		N é v.		Szakosztály	
		orvosi	term. tud.			orvosi	term. tud.
90	Szász Béla, egy. tanár	*	*	100	Unger Géza, egy. tan. s.	*	*
	Szász Domokos	*	*		Vályi Gyula, főgy. tanár	*	*
	Székely János, főmérnök	*	*		Várady Károly, polg. igazgató	*	*
	Széky Miklós, gyógyszer.	*	*		Várady Mór, főg. igazgató	*	*
	Szenkovics Márton	*	*		Verecs Vilmos	*	*
Dr.	Szilágyi Ete, egyet. tanár	*	*		Walentini Adolf, gyógyszerész	*	*
95	Dr. Szombathelyi Gusztáv, v. főorvos	*	*	105	Werlein Ernő, táv. igazgató	*	*
	Szentgyörgyi József	*	*		Wolff János, gyógyszerész	*	*
	Szathmáry Ákos	*	*		Rácz Jenő	*	*
	Tomcsik József, egy. tan. s.	*	*		Tömösváry Ödön	*	*
Dr.	Török Aurél, egyet. tanár	*	*		Vöröss Sándor, g. int. igazgató	*	*
	Tüske Ferencz, cs. k. ezr. orvos.	*	*				

N é v.		Lakhely	Szakosztály		N é v.		Lakhely	Szakosztály	
			orvo- si	term. tud.				orvo- si	term. tud.
B) Vidékiek.									
Dr.	Antal Géza, egyet. m. tanár	Budapest	*			Kókán János, kir. geolog.	Budapest		
	Avéd Jakab	Gyulafejevár		*		Markgraf Vilmos	Rahó		*
Dr.	Balogh Kálmán, egyet. tanár	Budapest	*		20	Dr. Ormay József, főgymn. tanár	N.-Szeben	*	*
	Biró Béla, főgymn. tanár	Gyulafejevár		*		Dr. Purjesz Zsigmond, egy m. tanár	Budapest	*	*
5	Dr. Boér Jenő, vasuti orvos	Tóvis	*			Dr. Rednik József, gy. orvos	Pecz-Szt-Márton	*	*
	Borosnyay Daniel, ügyvéd	B.-Hunyad		*		Dr. Reich Albert	Ó-Sáncz	*	*
	Buták István, törvényszéki írnok	Erzsébetváros		*	25	Roediger Lajos, gymm. tanár	Makó	*	*
Dr.	Dulácska Géza	Budapest	*			Sándor Gergely	Deésfalva		*
	Faragó János	M. Zah M Szakál		*		Szemerjay Károly, t. j.	Zabola		*
10	Félegyházy Antal, főgymn. tan.	Sz.-Udvarhely		*		Török Sándor, s. pap	Oklánd Ujfalu	*	*
	Ferenczy István	N.-Szeben		*		Dr. Veress Lajos, cs. k. főorvos	Bécs	*	*
	Göncz Károly, tanító	Sz.-Keresztur		*		Wagner Alajos, főgymn. tanár	Besztérczabánya		*
	Knapp József	Bécs		*		Dr. Winkler Frigyes	Mócs	*	*
Dr.	Z. Knöpfler Vilmos, képviselő	Budapest		*	80	Szell Lajos, a közeg. lap. szerk.	Budapest	*	*
15	Z. Knöpfler Gyula	Solmech		*		Dr. Szöllösy Máté, m. főorvos	Ditró	*	*
						Rohonczy Zsigmond, gyógyszer.	Mócs		*
						Schilling Otto, ügyvéd	Czege		*
						Gagyí Samu, iskolai igazgató	Bánfi-Hunyad		*

A KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZET TUDOMÁNYI TÁRSULAT PÉNZTÁRÁNAK ÁLLÁSA 1877. ÉV VÉGÉN.

Bevétel;		frt	kr	Kiadás:		frt	kr
1876. évről pénztári maradék		336	20	Nyugták szerint, az elnök s titkár utalványozására, szolgálk, nyomtatványok, falragaszok stb.		177	62
83 Helybeli tagtól à 3 frt		249	—	Levonván 646 frt 10 kr bevételből a kiadást pénztári maradék		468	48*
20 Vidéki tagtól à 2 frt		40	—				
10 Beiratási díj à 2 frt		20	—				
9 Utánvétel többlet		—	—				
Öszves bevétel		646	10				

* Ez összegből még levonandó a f. é. Értesítők, czimszalagok, szétküldések díjja mintegy 250 frt értékben.

a pénztárnok.

Széky Miklós,
e. pénztárnok.

A TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEKEN ÉS A SZAKÜLÉSEKEN TARTOTT ELŐADÁSOK.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEK:

- I. **Entz Géza:** A szigetépítő virágállatokról.
- II. **Török Aurél:** Az emberi szervezet munkaképességéről.
- III. **Koch Antal:** A kősziklák virágairól.
- IV. **Martin Lajos:** A csillagászat újabbkori haladásáról (egy ábrával).
- V. **Parádi Kálmán:** A burgonya leghatalmasabb két ellenségéről korunkban (Colarádó bogár és burgonya penész). Egy színes könyomattal.
- VI. **Abt Antal:** Az erély átalakulásairól a villamos láncban.
- VII. **Koch Antal:** Erdélynek a műiparban értékesíthető ásványairól és kőzeteiről.

ORVOSI SZAKÜLÉSEK:

- I. **Géber Ede:** Beteg bemutatás (Roseola küteg esete huzamosabb láz, sárgaság és heveny Brighth kórral kapcsolatban).
- II. **Brandt József:** Idegen testek a szervezetben.
- III. **Szombathelyi Gusztáv:** Kolozsvár sz. k. város egészségügyi állapotáról 1876-ban.
- IV. **Mina János:** Agyhólyagféreg érdekes esete szarvasmarhánál.
- V. **Högyes Endre:** A gelsemium sempervirens hatásáról.
- VI. **Gyergyai Árpád:** Beteg bemutatás (Kemény szájpád szerzett átfuródásának műtött és gyógyult esete).
- VII. **Genersich Antal:** Kórbonczatani készítmény bemutatása. (Cholesteatommal járó belfüllob folytán beállott vagus pneumonia).
- VIII. **Géber Ede:** Beteg bemutatás. (Erythema exudativum multiforme. E. nodosum. Herpes iris és circinnatus).
- IX. **Gyergyai Árpád:** A sebkezelésről.
- X. **Högyes Endre:** Némely gáznemű anyag hatásáról a légző mozgások fuladás alatti lefolyására.
- XI. **Genersich Antal:** Kórbontani készítmények bemutatása (tüdő úter tömeges bedugulása — Tömlős nyirk edénydag).
- XII. **Góth Manó:** Beteg bemutatás. A magzat korai elhalásáról.
- XIII. **Högyes Endre:** Adatok a paprika (Capsicum annuum) élettani hatásához.
- XIV. **Török Aurél:** Az élő állományról.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKÜLÉSEK:

1. **Abt Antal:** A Nőé-féle és a Fure et Clamond-féle hő villanyos oszlopokról (1—2 ábra).
2. **Dezső Béla:** A Darwin-féle visszaesés tételéről alkalmazva a rovarok korállapotaira.
3. **Réthy Mór:** A hő és villanyosság mozgásáról a rudakban és réteges közegekben.
4. **Koch Antal:** Toroczko vidékének földtani szerkezetéről (Dr. Pávay (Kókán János kivonata nyomán) Herepey Károly, Tsermák és Dr. Herbach Ferencz vizsgálatai szerint).
5. **Szathmáry Ákos:** A hang gyorsaságának meghatározásáról a coincidenciák elve szerint.
6. **Dezső Béla:** Apró állattani közlemények.
7. **Egyed Mózes:** Adatok a fluorescentiához.
8. **Dezső Béla:** A rovarok vérkeringési rendszere és vérkeringése.
9. **Kókán János:** Toroczko vidékének kohászata.

EZEKEN KIVÜL TARTATOTT:

- a. **Egy közgyűlés.** Abt Antal megnyitó beszédével, Högyes Endre titkári, Székely Miklós pénztárnoki és Gamauf Vilmos s Parádi Kálmán pénztárvizsgáló-bizottság jelentésével és az 1877-re megejtett szaktisztikai választásával.
- b. **Egy orvosi rendkívüli szakülés** Ajtai Sándor jelentéstételével a budapesti orvosi kör javaslatáról az "Orvosi kamarák" felállítására tárgyában.
- c. **Három választmányi ülés,** melyen a társulat folyó ügyei intéztettek el.